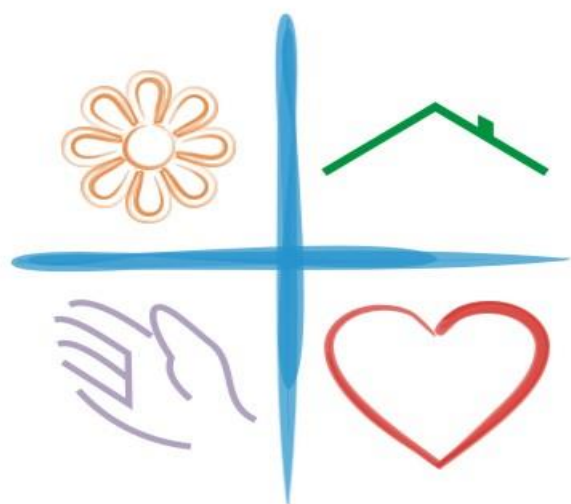

Ετήσια Έκθεση

2020

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες	3
Κατάλογος μελών Επιτροπής	4
Κατάλογος προσωπικού	5
Ενότητα 1 – Εισαγωγή	6
Ενότητα 2 – Σύσταση και Αρμοδιότητες της Επιτροπής	6
2.1 Αρμοδιότητες	6
2.2 Χρηματοδότηση Επιτροπής	7
2.3 Προσωπικό	7
Ενότητα 3 – Δραστηριότητες Επιτροπής	8
3.1 Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας δικαιωμάτων ΑμεΝΑ	8
3.2 Πλαίσιο Πολιτικής και Ενέργειες για προώθηση των δικαιωμάτων ΑμεΝΑ	9
3.3 Συνεργασίες, τεχνική βοήθεια και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών	10
3.4 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου ΑμεΝΑ	12
3.5 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ιδρυμάτων	13
3.6 Λειτουργία της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης	13
3.7 Εξέταση Παραπόνων, Αιτημάτων και Παραλήψεων	16
3.8 Παρακολούθηση Προγραμμάτων Εργοδότησης	17
3.9 Συμμετοχή και διοργάνωση σεμιναρίων	17
Ενότητα 4 – Αξιολόγηση της Κυπριακής Πραγματικότητας - Διαπιστώσεις της Επιτροπής	18
4.1 Εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ	18
4.2 Διαπιστώσεις της Επιτροπής	20
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	
Παράρτημα 1: Προϋπολογισμός ΕΠΑΝΑ	23
Παράρτημα 2: Υπόμνημα ΕΠΑΝΑ «Ενημέρωση για την πορεία υλοποίησης του Β' Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Αναπηρία 2018-2020, του ΤΚΕΑΑ»	25
Παράρτημα 3: Δημογραφικά στοιχεία του Μητρώου ΑμεΝΑ της ΕΠΑΝΑ	28
Παράρτημα 4: Στατιστικά στοιχεία της ΣΥΕΠΠ	42
Παράρτημα 5: Πίνακας ομαδοποίησης παραπόνων	47

Συντομογραφίες

ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΑμεΝΑ	Άτομα με Νοητική Αναπηρία
ΓΕΣΥ	Γενικό Σύστημα Υγείας
ΕΕΕ	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
ΕΕΕΑΕ	Επαρχιακή Επιτροπή Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
ΕΠΑΝΑ	Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία
ΕΠΠ	Έγκαιρη Παιδική Παρέμβαση
ΕΠΚ	Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΚΣΟΠ	Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού
ΚΥΣΟΑ	Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων
ΛΕΠΠ	Λειτουργοί Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
LOI	List of Issues (Committee on the Rights of Persons with Disabilities)
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
ΝΑ	Νοητική Αναπηρία
NAMIII	Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος III
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ	Παγκύπριος Σύνδεσμος Γονέων Ατόμων με Νοητική Αναπηρία
ΣΥΕΠΠ	Συντονιστική Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
ΤΕΕΠΠ	Τεχνική Επιτροπή Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
ΤΚΕΑΑ	Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες
ΥΕΠΚΑ	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
ΥΚΕ	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
ΥΠΠΑΝ	Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

**ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**

Κρατικά Μέλη

Σαββούλα Παπαμιλιτιάδου	Πρόεδρος - Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΕΠΚΑ) (αποχώρηση λόγω άδειας αφυπηρέτησης 16/06/20)
Ευτύχιος Χατζηχριστοδούλου	Πρόεδρος-Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΕΠΚΑ) (διορισμός 15/07/20)
Ηλίας Μαλλής	Αναπληρωτής Πρόεδρος - Υπουργείο Οικονομικών
Δρ Ειρήνη Γεωργίου	Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας -Υπουργείο Υγείας
Άντρη Νεοκλέους Κοντού	Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
Ελίζα Γεωργιάδου	Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΥΕΠΚΑ)

Ιδιωτικά Μέλη:

Παγκυπρίου Συνδέσμου Γονέων Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (ΠΑΣΥΓΟΑΝΑ)

Κωνσταντίνος Εφραίμ	Πρόεδρος
Σωτήρης Ξιούρος	Ταμίας
Κυριάκος Στεφάνου	Μέλος
Μιχάλης Λουκά	Μέλος
Άλκης Σταυρινού	Μέλος (παραίτηση 31/01/20)
Ρόης Χριστοδουλίδης	Μέλος (διορισμός 30/06/20)

**ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**

Μαρίνα Παγιάτσου	Λειτουργός/Συντονίστρια (εκτελούσα καθήκοντα Προϊσταμένου εκ περιτροπής από 02/10/2012 και συνεχόμενα από 01/07/2017)
Στάλω Διομήδους	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός (εκτελούσα καθήκοντα Γραμματειακού Λειτουργού)
Μάρω Ριαλά	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός (παραίτηση 16/06/20)
Ρέα Κακουλλή	Βοηθός Γραμματειακός Λειτουργός
Πόλυ Χατζησάββα	Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
Ελένη Δημητρίου	Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης
Άννα Χατζητοφή	Λειτουργός Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης

1. Εισαγωγή

Βάσει των Περί Ατόμων με Νοητική Αναπηρία Νόμων του 1989 και 2018 (117/89 & 11(I)/2018) - Άρθρο 16: «Η Επιτροπή ετοιμάζει και υποβάλλει στο Υπουργικό Συμβούλιο ετήσια έκθεση στην οποία θα περιλαμβάνεται γενική εκτίμηση της κατάστασης των δραστηριοτήτων της Επιτροπής και των εξελίξεων που έγιναν κατά την περίοδο που καλύπτει η έκθεση, καθώς επίσης και προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων της Επιτροπής και του Ταμείου για τον επόμενο χρόνο».

Βάσει των πιο πάνω νόμων και της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (κυρωτικός Νόμος 8(III)/2011), κύρια αποστολή της ΕΠΑΝΑ είναι η προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΝΑ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση της κατάστασης στην Κύπρο, η προώθηση προτάσεων για προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων τους, η ικανοποίηση των αναγκών και της αξιοπρεπούς διαβίωσης τους, λαμβάνοντας υπόψη τις δικές τους απόψεις και επιλογές.

2. Σύνθεση, Αρμοδιότητες και Χρηματοδότηση Λειτουργίας της ΕΠΑΝΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 5 των Νόμων 117/89 & 11(I)/2018, ο εκάστοτε Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, διορίζει δεκαμελές συμβούλιο με θητεία τεσσάρων (4) ετών. Η Επιτροπή απαρτίζεται από πέντε κρατικά μέλη που προέρχονται από τα Υπουργεία Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΥΕΠΚΑ – Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες), Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ-Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση), Υγείας (Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας) και Οικονομικών. Επίσης απαρτίζεται από πέντε ιδιωτικά μέλη από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Γονέων Ατόμων με Νοητική Αναπηρία. Τα μέλη της παρούσας Επιτροπής διορίστηκαν από την Υπουργό (ΥΕΠΚΑ) και η θητεία τους λήγει στις 30/9/2021. Κατά το 2020 η Επιτροπή πραγματοποίησε οκτώ (8) τακτικές συνεδρίες και τρεις (3) έκτακτες.

2.1 Οι κυριότερες αρμοδιότητες της ΕΠΑΝΑ, όπως καθορίζονται από το άρθρο 6 του Νόμου 117/89 & 11(I)/2018, είναι:

- *Η καταγραφή όλων των ΑμεΝΑ και η τήρηση Μητρώου με αναφορά στο είδος της αναπηρίας και οποιοδήποτε άλλο σχετικό στοιχείο με τον ίδιο τον ανάπηρο, την οικογένειά του και την περιουσία του,*
- *Η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων των ΑμεΝΑ και των οικογενειών τους και ο καταρτισμός εκθέσεων και εισηγήσεων για την επίλυσή τους,*
- *Η παρακολούθηση των ενεργειών και μέτρων που λαμβάνονται από τμήματα, λειτουργούς, οργανώσεις και άτομα, σχετικά με τα προβλήματα των ΑμεΝΑ,*
- *Ο καταρτισμός προγραμμάτων σε συνεργασία με αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες για την υλοποίηση των διακηρυχθέντων δικαιωμάτων των ΑμεΝΑ*

και ο καθορισμός προτεραιοτήτων, ανάλογα με τη σοβαρότητα και την οικονομική δαπάνη την οποία συνεπάγεται η εφαρμογή τους,

- Ο καταρτισμός και η τήρηση Μητρώου όλων των ιδρυμάτων και υπηρεσιών όπου φροντίζονται ή και ασχολούνται τα ΑμεΝΑ,
- Η επιθεώρηση και αξιολόγηση, σε συνεννόηση με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες, ιδρυμάτων και χώρων όπου διαμένουν ή εργοδοτούνται ΑμεΝΑ και η υποβολή σχετικών εκθέσεων,
- Η παρακολούθηση της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της διαμονής και γενικά της ευημερίας των ΑμεΝΑ,
- Η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στα ΑμεΝΑ και στις οικογένειές τους,
- Η καθοδήγηση των ενδιαφερομένων για παροχή υπηρεσιών σε ΑμεΝΑ,
- Η τήρηση στατιστικών και άλλων πληροφοριών για τα ΑμεΝΑ,
- Ο καταρτισμός καταλόγου διαχειριστών και επιτρόπων περιουσιών ΑμεΝΑ (αυτή η πρόνοια δεν εφαρμόστηκε).

2.2 Χρηματοδότηση Επιτροπής:

Η Επιτροπή λειτουργεί με ετήσια χρηματοδότηση που καλύπτει όλες τις δαπάνες της, μέσω του Άρθρου 04088 – «Χορηγία στην Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία -Τακτικές Δαπάνες» του Κεφαλαίου 150600 - «Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες» του Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η εγκριθείσα χορηγία της Επιτροπής για το **2020** ανερχόταν σε **€369.500** ενώ οι πραγματικές δαπάνες της ανήλθαν στις **€279.387 (βλ. Παράρτημα 1)**. Η διαχείριση του Προϋπολογισμού, γίνεται από το 2019 από την ίδια την Επιτροπή, με καταβολή της χορηγίας από το ΤΚΕΑΑ, σε 4 τριμηνιαίες δόσεις σε ιδιωτική τράπεζα (σύμφωνα με οδηγίες του ΤΚΕΑΑ και του ΥΕΠΚΑ).

2.3 Προσωπικό:

Το προσωπικό της Επιτροπής κατά την 1^η Ιανουαρίου 2020 απαρτιζόταν από μία Λειτουργό (μόνιμο προσωπικό, Κλ. Α8-Α10-11), μία Βοηθό Γραμματειακό Λειτουργό (μόνιμο προσωπικό, Κλ.Α2-Α5-Α7⁺²) και δύο Βοηθούς Γραμματειακούς Λειτουργούς αορίστου διάρκειας (Κλ. Α2), εκ των οποίων μία αποχώρησε στις 30/06/20.

Επίσης συνεχίστηκε η εργοδότηση τριών Λειτουργών Κλ. Α5 (επιστημονικό προσωπικό) για στελέχωση της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ), δύο εκ των οποίων με συμβόλαιο αορίστου διάρκειας και μία εργοδοτείται με εξάμηνα συμβόλαια από την 01/11/2019.

Από τον Οκτώβριο του 2011, παραμένει κενή η θέση Προϊσταμένης (έκτοτε το συντονισμό των δραστηριοτήτων είχαν αναλάβει ανά τρίμηνο οι δύο Λειτουργοί

και από 01/07/2017 ανέλαβε με συνεχόμενα καθήκοντα η άλλη Λειτουργός της ΕΠΑΝΑ).

Για την κενωθείσα μόνιμη θέση Λειτουργού (από 01/10/2018), έγιναν οι απαραίτητες διαδικασίες και η προκήρυξη δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 20/09/2019. Οι γραπτές εξετάσεις που προβλέπονταν, πραγματοποιήθηκαν μέσω του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου στις 04/07/2020 και στη συνέχεια καλέστηκαν σε προφορικές εξετάσεις οι τρεις υποψήφιοι με τη ψηλότερη βαθμολογία. Τα αποτελέσματα δημοσιεύτηκαν στις 02/10/2020 στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας και από 01/01/2021 θα αναλάβει καθήκοντα η νέα Λειτουργός.

3. Δραστηριότητες της Επιτροπής κατά το 2020

3.1 Νομοθετικό πλαίσιο προστασίας δικαιωμάτων ΑμεΝΑ (Τροποποίηση του Νόμου 117/89&11(I)/2018 και Νομοθετική ρύθμιση για ίση αναγνώριση των ΑμεΑ ενώπιον του Νόμου)

- Από τον Ιούλιο του 2019 παρατηρήθηκε στασιμότητα στη διαδικασία διαβούλευσης που ξεκίνησε από το 2018, σχετικά με το προσχέδιο νομοσχεδίου που απέστειλε το ΤΚΕΑΑ προς συζήτηση με τίτλο: «Νόμος σχετικά με τα δικαιώματα των ΑμεΑ για υποστήριξη στη λήψη αποφάσεων τους». Κύριος λόγος ήταν η πρόνοια που προέβλεπε την κατάργηση της νομοθεσίας που διέπει τη λειτουργία της ΕΠΑΝΑ. Από τον Ιανουάριο 2020 η ΕΠΑΝΑ μετά και από σύσταση υποεπιτροπής κατέληξε να ζητήσει νομική γνωμάτευση για να ξεκαθαρίσει το πλαίσιο αρμοδιοτήτων της και να προβεί σε ουσιαστική τροποποίηση της νομοθεσίας της με βάση πάντα τις πρόνοιες της Σύμβασης του ΟΗΕ. Η γνωμάτευση ολοκληρώθηκε στις 12/05/2020 και στις 15/06/2020 κοινοποιήθηκε στο ΤΚΕΑΑ και στην ΚΥΣΟΑ.

- Το προαναφερόμενο νομοσχέδιο προέβλεπε τη στήριξη των ατόμων με αναπηρίες μέσω «Συμβούλων Υποστήριξης Λήψης Αποφάσεων», «Συμβούλων Συναπόφασης» και «Εκπροσώπων Λήψης Αποφάσεων». Μετά από πρόταση του ΤΚΕΑΑ (05/06/2019), η ΕΠΑΝΑ προχώρησε σε ετοιμασία προσχεδίου πιλοτικού προγράμματος για πρόσληψη «Συμβούλων Υποστήριξης Λήψης Αποφάσεων» που θα αφορούσε τα ΑμεΝΑ, το οποίο συζήτησε με την ΚΥΣΟΑ την 01/07/2020. Παρόλα αυτά το ΤΚΕΑΑ είχε προβεί σε συνεννοήσεις με την ΚΥΣΟΑ για ανάθεση του πιλοτικού προγράμματος, ώστε ένα τέτοιο πρόγραμμα να καλύπτει τις ανάγκες όλων των ατόμων με αναπηρία για να ασκούν ισότιμα τα δικαιώματά τους (άσκηση δικαιοπρακτικής ικανότητας)¹. Ακολούθως στις 03/11/2020 η Επιτροπή απέστειλε τις θέσεις της σχετικά με το πιλοτικό πρόγραμμα, για το οποίο δήλωνε πρόθυμη να συμβάλει με δικές της εισηγήσεις για τον καλύτερο σχεδιασμό ώστε να εξυπηρετούνται καλύτερα οι συγκεκριμένοι

¹ Για το θέμα άσκησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας γίνεται αναφορά και σε προηγούμενες ετήσιες εκθέσεις της Επιτροπής και επίσης γίνεται αναφορά στο Σχέδιο Δράσης για την Αναπηρία 2018-2020 του ΤΚΕΑΑ.

στόχοι, όπως για παράδειγμα: (α) αύξηση στο δείγμα του πιλοτικού προγράμματος, (β) το 1/3 του συνόλου του δείγματος να αποτελείται από ΑμεΝΑ, (γ) τα άτομα θα επιλεγούν κατ' ευθείαν από το μητρώο της ΕΠΑΝΑ, μετά από αίτημα τους και θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα μόνο με τη σύμφωνη γνώμη τους. Η υλοποίηση του πιλοτικού εκκρεμεί και πιθανόν να υλοποιηθεί κατά το 2021.

- Στις 03/12/2020 μετά από απόφαση του ΥΕΠΚΑ για λήξη του αδιεξόδου με τη νομοθεσία, στάλθηκε νέα πρόταση τροποποίησης του υφιστάμενου νομικού πλαισίου με τα ακόλουθα δύο νομοσχέδια: **«Ο περί Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (Τροποποιητικός) Νόμος του 2021» και «Ο περί των Δικαιωμάτων Υποστήριξης στη Λήψη των Αποφάσεων Νόμος του 2021».**

Στα προτεινόμενα νομοσχέδια του ΥΕΠΚΑ όχι μόνο δεν προβλέπεται πλέον η κατάργηση της νομοθεσίας (117/89 και 11(Ι)/2018) που διέπει τη λειτουργία της ΕΠΑΝΑ, αλλά επιπλέον στο τροποποιητικό νομοσχέδιο για τα Άτομα με Νοητική Αναπηρία, προτείνεται η συμπερίληψη διάταξης όπου θα διευκρινίζεται το καθεστώς της Επιτροπής ως Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ). Επίσης στο προσχέδιο νομοσχεδίου για υποστήριξη των ΑμεΑ στη λήψη αποφάσεων, προδιαγράφεται η δημιουργία μιας νέας υπηρεσίας αυτή του «Συνηγόρου για τα Άτομα με Αναπηρία», όπου προβλέπεται η υποστήριξη των ατόμων μέσω εξειδικευμένων συμβούλων: «Σύμβουλος Λήψης Αποφάσεων», Σύμβουλος Συναπόφασης» και «Εκπρόσωπος Λήψης Αποφάσεων».

Η Επιτροπή θα μελετήσει τα προτεινόμενα νομοσχέδια και θα τοποθετηθεί σχετικά κατά το 2021.

3.2 Πλαίσιο πολιτικής και ενέργειες Επιτροπής για προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΝΑ

Λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού από 16/03/2020 έγινε αναστολή εργασιών και δράσεων οπότε πολλές προγραμματισμένες συναντήσεις/συνεργασίες, είτε αναβλήθηκαν είτε ματαιώθηκαν. Επίσης από 12/11/2020 υπήρξαν νέα περιοριστικά μέτρα για συναθροίσεις οπότε και ματαιώθηκαν εκ νέου πολλές δραστηριότητες. Ανάμεσα στις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά το 2020, αναφέρονται οι ακόλουθες:

07/02/20 - «Πρόγευμα Εργασίας» μετά από πρόσκληση του Προέδρου του ΔΗΣΥ Α. Νεοφύτου & του Ευρωβουλευτή Λουκά Φουρλά, Ξενοδοχείο Χίλτον. Στη συνάντηση παρευρέθηκαν εκπρόσωποι όλων των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρίες και η Υπουργός ΕΠΚΑ και είχε σκοπό την ενημέρωσή τους για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρίες. Εκπρόσωποι της ΕΠΑΝΑ αναφέρθηκαν στο έργο της Επιτροπής, στις δυσκολίες ένταξης των ΑμεΝΑ, στην αναγκαιότητα αναβάθμισης των υπηρεσιών έγκαιρης παιδικής παρέμβασης και στην ανάγκη εξειδικευμένης φροντίδας και αποφόρτισης των γονιών από τις πολλαπλές και συνεχείς ευθύνες.

10/02/20 – Βουλή των Αντιπροσώπων, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, το θέμα συζήτησης ήταν: «Ενημέρωση για την πορεία υλοποίησης του Β' Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Αναπηρία 2018-2020». Η Επιτροπή κατάθεσε σχετικό Υπόμνημα με την ολοκλήρωση δράσεων που ή ίδια πρότεινε και με εισηγήσεις για πλέον σημαντικά θέματα όπως: ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου, η αποϊδρυματοποίηση, η παροχή υπηρεσιών στα ΑμεΝΑ (διημερεύουσα ή 24ωρη φροντίδα ή κατ' οίκον φροντίδα), η μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, η προσβασιμότητα των ατόμων, η έγκαιρη παιδική παρέμβαση κ.ά. Το Υπόμνημα της ΕΠΑΝΑ βρίσκεται στο **Παράρτημα 2**.

17/09/20 – Βουλή των Αντιπροσώπων, Επιτροπή Υγείας με θέμα συζήτησης «Τα σοβαρά προβλήματα που παρατηρούνται στο Ψυχιατρείο Αθαλάσσας και ενημέρωση για την πορεία ανέγερσης του νέου νοσοκομείου Ψυχικής Υγείας». Η Επιτροπή σχετικά με το θέμα είχε τοποθετηθεί και στο παρελθόν σε άλλες Κοινοβουλευτικές Επιτροπές. Λόγω των συνθηκών διαμονής μιας μεγάλης ομάδας ΑμεΝΑ, προ εικοσαετίας, η ΕΠΑΝΑ έκανε διαβήματα για την αποϊδρυματοποίηση και τη δημιουργία μικρών δομών φιλοξενίας στην κοινότητα (πολιτική που εφαρμόστηκε με επιτυχία για συγκεκριμένο αριθμό ατόμων από το 2016). Επιπλέον πάντοτε τονιζόταν η ανάγκη δημιουργίας «δομών μετάβασης των ατόμων» ή «ενδιάμεσες δομές²», με ειδικά προγράμματα για τα ΑμεΝΑ που έχουν δύσκολες συμπεριφορές, γιατί ο εγκλεισμός και μόνο στο Ψυχιατρείο σε συνδυασμό με τη φαρμακευτική αγωγή δεν απέφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα, παρά μόνο διαιώνιζε την ιδρυματοποίηση.

3.3 Συνεργασίες, επισκέψεις, τεχνική βοήθεια και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Λόγω πανδημίας και της αναστολής εργασιών, οι επισκέψεις δια ζώσης αναστάλθηκαν, αλλά παρόλα αυτά υπήρξε συνεχής επικοινωνία και αλληλογραφία με τα κέντρα μέρας/24ωρης φροντίδας και ΜΚΟ, όπως και με κρατικές υπηρεσίες, για θέματα που προέκυψαν κυρίως λόγω της πανδημίας.

3.3.1 Συνεργασίες με δομές (ΜΚΟ/Σύνδεσμοι)

Συγκεκριμένα από 16/3/2020 μέχρι 04/05/2020 το προσωπικό εργαζόταν εκ περιτροπής και υπήρχε συντονισμός και έλεγχος των εργασιών από τα κεντρικά γραφεία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου υπήρχε στενή επαφή μεταξύ του προσωπικού και των επαγγελματιών των δομών όπου εξυπηρετούνται ΑμεΝΑ, ανεξάρτητα αν ορισμένοι αναγκάστηκαν στην αναστολή εργασιών κυρίως σε ότι αφορούσε δομές διημερεύουσας φροντίδας. Υπήρχαν πολλά ερωτήματα εκ μέρους των δομών για τα δικαιώματα των επαγγελματιών και για τα οικονομικά προβλήματα που προέκυπταν τα οποία σε συνεργασία με την Πρόεδρο και μέσω του ΥΕΠΚΑ έτυχαν χειρισμού.

² Ενδιάμεσες δομές για προσωρινή φιλοξενία ατόμων που δεν μπορούν να είναι στο σπίτι ή σε κέντρο 24 φροντίδας λόγω της κατάστασης τους και όπου απαιτείται εξειδικευμένο ατομικό πρόγραμμα.

Επίσης υπήρχε συχνή επικοινωνία από τις ΛΕΠΠ με τις οικογένειες με ανήλικα παιδιά που εξυπηρετούνταν μέσω τηλεδιασκέψεων ή τηλεφωνικών επικοινωνιών. Επίσης υπήρχαν συχνές επικοινωνίες για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες με τα ενήλικα άτομα που λόγω του εγκλεισμού παρουσίαζαν δύσκολες και αντιδραστικές συμπεριφορές.

Επιπλέον συστάθηκε ομάδα από την Επιτροπή με τη συμμετοχή του ΤΚΕΑΑ καθώς και του ΙΣΧΙ για δημιουργία και προώθηση υλικού σε εύκολη μορφή ανάγνωσης ώστε να ενημερώνονται τα ΑμεΝΑ για τα μέτρα που εξαγγέλλει η Κυβέρνηση για την αντιμετώπιση της πανδημίας (σχετική μετάφραση έγινε στα αγγλικά και τούρκικα, βλέπε www.cpmental.com.cy). Οι δημοσιεύσεις της ΕΠΑΝΑ αναρτούνταν με τη συνεργασία του Υπουργείου Εσωτερικών, στην ιστοσελίδα του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, στην ιστοσελίδα της Επιτροπής αλλά και στο Facebook. Επίσης αποστέλλονταν σε όλες τις δομές και επαγγελματίες για ενημέρωση των ΑμεΝΑ και των οικογενειών τους. Τα έντυπα ήταν τα ακόλουθα: «Τώρα με τον κορωνοϊό πότε βγαίνω από το σπίτι», «Νέα μέτρα για τον κορωνοϊό από 4 Μαΐου», «Τώρα με τον κορωνοϊό βγαίνω από το σπίτι αφού συμπληρώσω το έντυπο Β».

Επίσης διαδόθηκε υλικό άλλων οργανώσεων του εξωτερικού σε εύκολη μορφή ανάγνωσης για ενημέρωση των ΑμεΝΑ (Inclusion Europe, Noesi gr., Mencap Αγγλίας κ.ά.). Το υλικό αφορούσε επεξηγήσεις για τον ιό και τα συμπτώματα όπως και για τους τρόπους προστασίας.

Κατά την περίοδο έναρξης των εργασιών των ΜΚΟ, από 4 Μαΐου, έγινε καταγραφή αναγκών των ΜΚΟ σε αναλώσιμα υλικά (μάσκες, γάντια, φόρμες κλπ.) και αποστολή ομαδικού αιτήματος στου Υπουργείου Υγείας, όπου ανταποκρίθηκε καλύπτοντας ορισμένα από τα αιτήματα.

Παράλληλα έγιναν διαβήματα για προώθηση ενός πρωτόκολλου λειτουργίας των ΜΚΟ, το οποίο είχε γίνει και διαδοθεί μόνο στις κρατικές δομές και η Επιτροπή το απέστειλε στις ενδιαφερόμενες ΜΚΟ.

Με τα νέα μέτρα για την πανδημία και την απαγόρευση της κυκλοφορίας και των συναθροίσεων το Νοέμβριο 2020, επανακυκλοφόρησαν εκ νέου τα έντυπα σε όλες τις δομές.

Ωστόσο κατά τη διάρκεια χαλάρωσης των μέτρων, οι Λειτουργοί είχαν πραγματοποιήσει πέραν των 50 επισκέψεων/συναντήσεων/ επικοινωνιών και συνεργασιών (αλληλογραφία/ ενημερώσεις ή διαλέξεις κ.ά.) με δομές όπου εξυπηρετούνται ΑμεΝΑ ή/και συναντήσεις με ειδικούς, επαγγελματίες, παρέχοντας ενημερωτικό υλικό ή/και ενημερώνοντας για την υπηρεσία ή για πολιτικές που αφορούν τα ΑμεΝΑ.

3.3.2 Συνεργασία με Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο και υπογραφή Μνημονίου στις 4 Δεκεμβρίου 2020.

Η συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο ξεκίνησε από το 2019, όπου με τη βοήθεια των φοιτητών δημιουργήθηκε έντυπο σχετικό με τις αρμοδιότητες της Επιτροπής σε εύκολη μορφή ανάγνωσης.

Περαιτέρω στόχοι συνεργασίας και της υπογραφής του Μνημονίου ήταν:

- Εδραίωση συνεργασίας και ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ του «ΕΠΚ» και της «ΕΠΑΝΑ»,
- Προαγωγή των δραστηριοτήτων του «ΕΠΚ» και της «ΕΠΑΝΑ» στους τομείς κοινού ενδιαφέροντος,
- Συνεργασία στην υλοποίηση ακαδημαϊκών, εκπαιδευτικών δράσεων και άλλων δράσεων κοινού ενδιαφέροντος μεταξύ του «ΕΠΚ» και της «ΕΠΑΝΑ».

3.4 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

Σύμφωνα με το Άρθρο 7 του Νόμου 117/89, η Επιτροπή καταρτίζει και τηρεί μητρώο για τα ΑμεΝΑ, το οποίο είναι αυστηρά εμπιστευτικό και χρησιμοποιείται για στατιστικούς σκοπούς και για παροχή ωφελημάτων στα ΑμεΝΑ. Στατιστικά στοιχεία παρέχονται σε πολλές αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες ή ΜΚΟ ή/και μεταπτυχιακούς φοιτητές/ερευνητές, τηρουμένων των προνοιών του Νόμου Περί Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

- Ο συνολικός αριθμός ΑμεΝΑ στο Μητρώο το Δεκέμβριο του 2020 ήταν 2727 (ενώ το 2019 ήταν καταγεγραμμένα 2678)
- Δηλώθηκε ο θάνατος 2 ατόμων τα οποία και διαγράφηκαν από το μητρώο
- Έγιναν 51 νέες εγγραφές

Αναλυτικά στοιχεία για το έτος 2020 παρατίθενται στο **Παράρτημα 3**.

Στη διάρκεια του 2020 εκδόθηκαν:

- 38 βεβαιώσεις εγγραφής στο Μητρώο ΑμεΝΑ που διατηρεί η Επιτροπή με σκοπό την παροχή του «Ειδικού Τιμολογιακού Πακέτου» της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου σε οικογένειες των ΑμεΝΑ..
- 56 βεβαιώσεις για παραχώρηση κάρτας στάθμευσης από το ΤΚΕΑΑ.
- 65 βεβαιώσεις για παροχή κάρτας νοσηλείας στα δημόσια νοσηλευτήρια

Ο συνολικός αριθμός βεβαιώσεων κατά το 2020 για τις πιο πάνω κατηγορίες ανήλθε στις 163.

Το 2020 λόγω των περιοριστικών μέτρων δεν έγινε μαζική επικαιροποίηση όπως προγραμματιζόταν, ωστόσο μέχρι τις 31/12/2020, είχαν επικαιροποιηθεί τα στοιχεία 345 ατόμων (εκ των οποίων οι 2 απεβίωσαν και 51 ήταν νέες εγγραφές, όπως ήδη αναφέρθηκε).

Η επικαιροποίηση γίνεται μέσω προσωπικής επαφής, τηλεφωνικής επικοινωνίας ή με αποστολή επιστολών. Η αίτηση για εγγραφή στο Μητρώο μπορεί να γίνει και

μέσω της ιστοσελίδας της Επιτροπής www.cpmental.com.cy και μπορεί να αποσταλεί μαζί με τις σχετικές ιατρικές βεβαιώσεις.

3.5 Καταρτισμός και τήρηση Μητρώου Ιδρυμάτων, Σωματείων και Υπηρεσιών

Σύμφωνα με το άρθρο 9 των Νόμων 117/89 και 11(Ι)2018 η Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία, καταρτίζει και τηρεί Μητρώο Ιδρυμάτων, Σωματείων, Οργανώσεων και Υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα ΑμεΝΑ. Στο Μητρώο καταχωρούνται στοιχεία σχετικά με το είδος των υπηρεσιών που παρέχονται, τα δημογραφικά στοιχεία των εξυπηρετούμενων καθώς και στοιχεία για το προσωπικό και τον προϋπολογισμό των οργανώσεων.

Η Επιτροπή κάθε 2 χρόνια προβαίνει σε επικαιροποίηση των στοιχείων των διαφόρων δομών αλλά το 2020 δεν ήταν εφικτό. Μέχρι το τέλος του 2020 ήταν καταχωρημένος ο ίδιος αριθμός εθελοντικών οργανώσεων/ΜΚΟ όπου εξυπηρετούνται ΑμεΝΑ.

Οι οργανώσεις λειτουργούν κέντρα ημερήσιας φροντίδας και ορισμένες κέντρα/ιδρύματα 24ωρης φροντίδας ή/και σπίτια στην κοινότητα. Κατά το 2020 στον αριθμό των 21 σπιτιών στην κοινότητα εκ των οποίων 8 κάτω από τη διαχείριση των ΥΚΕ, 2 υπό τη διαχείριση/στήριξη του ΤΚΕΑΑ, ενώ τα υπόλοιπα αφορούν πρωτοβουλίες των ΜΚΟ, προστέθηκαν ακόμη 7 κατοικίες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης που προκηρύχθηκαν από το ΤΚΕΑΑ. Στις νέες κατοικίες φιλοξενούνται 32 ΑμεΝΑ, αλλά δεν περιλαμβάνονται ακόμη στο μητρώο της Επιτροπής. Οι Κατοικίες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης επιχορηγούνται από τα Διαθρωπικά Ταμεία της ΕΕ.

Οι προαναφερόμενες οργανώσεις/ιδρύματα προσφέρουν τουλάχιστον ένα ή περισσότερα από τα πιο κάτω προγράμματα:

- (i) Συνεχή (24ωρη) φροντίδα
- (ii) Ημερήσια φροντίδα
- (iii) Απογευματινή φροντίδα
- (iv) Ειδική αγωγή
- (v) Θεραπείες
- (vi) Σπίτι στην κοινότητα ή υποστηριζόμενη διαβίωση (συνεχή διαμονή)
- (vii) Απασχόληση σε προστατευόμενα εργαστήρια
- (viii) Απασχόληση με στήριξη στην ανοικτή αγορά εργασίας.

Κατάλογος και αίτηση για εγγραφή στο Μητρώο Ιδρυμάτων της Επιτροπής βρίσκεται στην ιστοσελίδα www.cpmental.com.cy

3.6 Λειτουργία Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης

Η Συντονιστική Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ) συστάθηκε και λειτουργεί με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 54.482 και ημερ. 31/10/2001, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, βάσει του άρθρου 6(γ).

Οι υπηρεσίες ΕΠΠ απευθύνονται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας μέχρι 6-7 χρόνων με νοητική αναπηρία ή/και αναπτυξιακές διαταραχές. Συγκεκριμένα, οι Λειτουργοί ΣΥΕΠΠ μεριμνούν για:

- τη διερεύνηση των αναγκών του παιδιού και της οικογένειας
- τη στήριξη και παροχή συμβουλευτικής σε γονείς και άλλα μέλη της οικογένειας,
- το συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών προς όφελος του παιδιού,
- την αναλυτική πληροφόρηση των γονιών για τις υπηρεσίες που παρέχονται στο δημόσιο, ιδιωτικό και εθελοντικό τομέα,
- τη διευθέτηση συναντήσεων με ειδικούς για σκοπούς αξιολόγησης ή/και αναπροσαρμογής της παρέμβασης,
- την οργάνωση και παρακολούθηση των θεραπευτικών παρεμβάσεων προς το παιδί και την οικογένεια,
- την ενδυνάμωση των γονιών κυρίως ως προς την αποδοχή του προβλήματος και την αποτελεσματικότερη άσκηση του ρόλου τους, ώστε να αναλαμβάνουν κεντρικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων προς όφελος του παιδιού,
- την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού και της οικογένειας.

Οι Λειτουργοί δεν παρέχουν θεραπείες αλλά, προωθούν τις παραπάνω ενέργειες, αποτελώντας το συνδετικό κρίκο μεταξύ της οικογένειας και των φορέων παροχής υπηρεσιών και παρέχουν ψυχολογική στήριξη όπου αυτή ζητηθεί. Οι υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν, με διακριτικότητα και εμπιστευτικότητα.

Τη ΣΥΕΠΠ στελεχώνουν 3 ψυχολόγοι: δύο αορίστου απασχόλησης για τις Επαρχίες Λευκωσίας και Λάρνακας/Αμμοχώστου και μία με εξαμηνιαία συμβόλαια για την Επαρχία Λεμεσού/Πάφου. Τα γραφεία της ΣΥΕΠΠ στη Λευκωσία βρίσκονται στο χώρο της ΕΠΑΝΑ, τα γραφεία Λεμεσού, σε χώρο που διαθέτει το Κέντρο Ανάπτυξης Δεξιοτήτων του Παιδιού "ΤΟ ΑΛΜΑ" στο οίκημα του παλαιού Νοσοκομείου Λεμεσού και στο Δήμο Γεροσκήπου για την επαρχία Πάφου (στο Κέντρο Ενηλίκων Γεροσκήπου, σε εβδομαδιαία βάση). Επίσης τα γραφεία για κάλυψη των επαρχιών Λάρνακας και Αμμοχώστου βρίσκονται στο Δήμο Αραδίππου.

Ο γενικός συντονισμός και η καθοδήγηση γίνεται από τη Συντονίστρια Υπηρεσιών της Επιτροπής σε τακτική βάση. Στους Λειτουργούς παρέχεται εποπτεία από ιδιώτη Ειδικό Ψυχολόγο με αγορά υπηρεσιών. Κατά το 2020, πραγματοποιήθηκαν 15 δίωρες συναντήσεις εποπτείας και 8 συναντήσεις συντονισμού.

Δράσεις της ΣΥΕΠΠ³:

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 3.3, κατά το 2020 οι Λειτουργοί λόγω της πανδημίας έχουν διεκπεραιώσει μειωμένο αριθμό ενημερωτικών συναντήσεων με ειδικούς (θεραπευτές, γιατρούς, νηπιαγωγούς, ειδικούς εκπαιδευτικούς, κλπ.) και επισκέψεων σε δομές. Παρόλα αυτά κατά το 2020 στην υπηρεσία παραπέμφθηκαν 209 νέες περιπτώσεις παιδιών. Σημειώνεται ότι από τον Σεπτέμβριο του 2006 μέχρι τον Δεκέμβριο του 2020 παραπέμφθηκαν στην υπηρεσία συνολικά 1875 περιπτώσεις. **(Παράρτημα 4, πίνακας 1).**

Εκτός των νέων παραπομπών κατά το 2020 αποτάθηκαν στην υπηρεσία και οικογένειες που παραπέμφθηκαν σε προηγούμενα έτη, με νέα αιτήματα ή για διερεύνηση παραπόνων ή για ενημέρωση ή για ψυχολογική στήριξη. Συνολικά οι ΛΕΠΠ χειριστήκαν πέραν των 350 αναφορών.

Από τις παραπομπές του 2020 **(Παράρτημα 4, πίνακας 2)** φαίνεται ότι τα περισσότερα παιδιά εκτός από Ν.Α, παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες καθυστέρηση/απουσία λόγου, προβλήματα συμπεριφοράς, ψυχοκινητική καθυστέρηση και αυτιστικά χαρακτηριστικά.

Κατά το 2020 ποσοστό 29% των παιδιών ήταν άνω των 6-7 χρονών **(Παράρτημα 4, πίνακας 3 και 4)**. Ο αριθμός αυτός αναδεικνύει την ανάγκη παροχής υπηρεσιών στήριξης και ενημέρωσης των οικογενειών με παιδιά μεγαλύτερων ηλικιών αλλά προκαλεί ανησυχία το γεγονός ότι ορισμένοι γονείς ζητούν βοήθεια σε αυτό το στάδιο της ηλικίας των παιδιών τους, γεγονός που μαρτυρεί ότι αυτά τα παιδιά διέφυγαν των υπηρεσιών έγκαιρης ανίχνευσης και αξιολόγησης κυρίως από το Υπ. Υγείας αλλά και από το ΥΠΠΑΝ.

Η αναλυτική κατάσταση των νέων παραπομπών στη ΣΥΕΠΠ και τα δημογραφικά στοιχεία φαίνονται στο **Παράρτημα 4**.

Επίσης, οι λειτουργοί αναλαμβάνουν τη διερεύνηση παραπόνων ατόμων με νοητική αναπηρία οποιασδήποτε ηλικίας τα οποία χειρίζονται σε συνεργασία με τη Συντονίστρια της ΕΠΑΝΑ.

Το 2020 διοργανώθηκαν δύο ομάδες στήριξης γονιών στην επαρχία Λευκωσίας (από 14/1/2020 μέχρι 25/2/2020) και Λεμεσού (αρχικά από 5/3/2020 έως 09/04/2020 αναστάλθηκαν και επαναπρογραμματίστηκαν από 2/10/2020 μέχρι 6/11/2020). Η ομάδα στην επαρχία Αμμοχώστου (Παραλίμνι) αναβλήθηκε λόγω των περιοριστικών μέτρων.

Οι ομάδες προσωπικής ανάπτυξης που πραγματοποιήθηκαν το 2020, επιβεβαίωσαν την συνεχόμενη ανάγκη ψυχολογικής στήριξης των γονιών, την ανάγκη να εκφράσουν τους προβληματισμούς τους και να λειτουργήσουν

³ Μελέτες, έρευνες και προτάσεις των Λειτουργών της ΣΥΕΠΠ για θέματα έγκαιρης παιδικής παρέμβασης βρίσκονται στην ιστοσελίδα www.cpmmental.com.cy.

-Υπηρεσία Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης στην Κύπρο. Περιορισμοί – Προτάσεις (Οκτώβρης 2011)

-«Όραμα για τη Θεσμοθέτηση και Αναβάθμιση των Υπηρεσιών Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης στην Κύπρο» (ετήσια έκθεση 2013).

-Σχόλια της ΕΠΑΝΑ για το «Μεσοπρόθεσμο Σχέδιο Δράσης» ημερ. 27/1/2015 (Ετήσια Έκθεση 2015)

υποστηρικτικά ο ένας προς τον άλλο. Η εποπτεία για τη διαχείριση των ομάδων έγινε από την Ειδικό Ψυχολόγο με αγορά υπηρεσιών. Η δομή και το περιεχόμενο των ομάδων βασίστηκε σε εσωτερικό εγχειρίδιο της υπηρεσίας. Με την ολοκλήρωση κάθε ομάδας γινόταν αξιολόγηση από τους ίδιους τους γονείς αλλά και από τις συντονίστριες/λειτουργούς για περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση του προγράμματος. Με την έναρξη των ομάδων καθορίζονταν τα θέματα που απασχολούσαν τους γονείς και καταγράφονταν οι αρχές λειτουργίας των ομάδων όπως ο σεβασμός, η εχεμύθεια και η εμπιστευτικότητα. Οι λειτουργοί της ΣΥΕΠΠ αναλάμβαναν το ρόλο συντονισμού της ομάδας όπου ο κάθε γονιός μπορούσε να εκφραστεί ελεύθερα και να πει αυτό που νιώθει σε σχέση με τα βιώματα και τα προβλήματα του.

Ανάμεσα στα αιτήματα και εισηγήσεις των γονιών κατά το 2020 αναφέρονται τα κυριότερα:

1. Συνέχιση της ψυχολογικής στήριξη των γονιών ατομικά ή και ομαδικά
2. Κέντρο απασχόλησης για τα παιδιά (απογευματινές ώρες) με ειδικές παροχές και υπηρεσίες
3. Ευκαιρίες κοινωνικοποίησης των γονιών
4. Περισσότερες συναντήσεις των ομάδων
5. Οι συναντήσεις των ομάδων να διαρκούν περισσότερη ώρα
6. Να συμμετέχουν περισσότεροι γονείς στις ομάδες για να υπάρχει ανταλλαγή απόψεων/ιδεών
7. Η επικοινωνία μεταξύ των γονιών να μην είναι μόνο στο viber ή στην ομάδα αλλά να συνεχίζει και σε προσωπικό ή ομαδικό επίπεδο.

Οι ομάδες στήριξης γονιών μέσα από την εμπειρία που αποκτήθηκε είναι ένας ουσιαστικός τρόπος ενδυνάμωσης των γονιών και απαλύνει το αίσθημα μοναξιάς και άγχους που βιώνουν οι περισσότεροι.

3.7 Εξέταση Παραπόνων, Αιτημάτων και Παραλείψεων

Η ΕΠΑΝΑ κατά το 2020 δέχτηκε περίπου 195 παράπονα/αιτήματα, που αφορούσαν διάφορα θέματα. Συνήθως τα παράπονα/αιτήματα γίνονται από γονείς ή συγγενείς των ατόμων, αλλά και από τα ίδια τα άτομα. Συχνά γίνεται αναφορά σε πέραν του ενός παραπόνου.

Μεγάλος αριθμός παραπόνων αφορούσε οικονομικά θέματα (59), που περιλαμβάνουν μείωση ή αποκοπή του ΕΕΕ, απόρριψη αιτήματος για αναπηρικό, παρόλο ότι υπήρχε αξιολόγηση για αναπηρία. Επίσης μεγάλος αριθμός (28) αφορούσε θέματα φροντίδας, όπως μη έγκριση φροντίδας, μη διαθεσιμότητα φροντιστών σε συγκεκριμένες περιοχές, ανάγκη εξειδικευμένης φροντίδας για άτομα με δύσκολες συμπεριφορές όπως επίσης και αιτήματα άτυπης φροντίδας που συχνά αιτείται η μητέρα ή άλλος συγγενής και παρατηρείται πολλή γραφειοκρατία και καθυστερήσεις για έγκριση. Επίσης με τη πανδημία του κορωνοϊού πολλοί γονείς παραπονέθηκαν (18) για τις αρχικές

αποφάσεις των Υπουργείων όπου οι ανάγκες των ΑμεΝΑ δε λαμβάνονταν υπόψη. Για παράδειγμα η άδεια για φύλαξη παιδιών αρχικά αφορούσε παιδιά κάτω των 15 ετών και στη συνέχεια επεκτάθηκε και στις οικογένειες με άτομα με αναπηρία που χρειάζονταν φροντίδα και επίβλεψη. Πέραν τούτου η απαγόρευση διακίνησης των ΑμεΝΑ προκάλεσε αντιδράσεις οι οποίες όμως διευθετήθηκαν με έγκριση για συχνή διακίνηση σε κάτοχους σχετικού ιατρικού πιστοποιητικού ή βεβαίωση ΕΠΑΝΑ (στο κεφάλαιο 4 γίνεται αναφορά στο θέμα της πανδημίας)

Άλλα παράπονα αφορούσαν και στις αξιολογήσεις της αναπηρίας (ΟΠΑΑ) του ΤΚΕΑΑ, για την επαναξιολόγηση ατόμων σε τακτά χρονικά διαστήματα αλλά και για θέματα συμπεριφοράς ορισμένων γιατρών. Επίσης καταγράφηκαν παράπονα για την εφαρμογή των εκπαιδευτικών πακέτων της ΑΤΗΚ, όπου παρόλα τα διαβήματα της ΕΠΑΝΑ δεν συμπεριλήφθηκαν εισηγήσεις για ισότιμη μεταχείριση των ατόμων με νοητική αναπηρία ανεξαρτήτου του βαθμού αναπηρίας.

Επίσης άλλα αιτήματα αφορούσαν έλλειψη δραστηριοτήτων των ατόμων, αυτόνομη διαβίωση ή ανάγκες υποστηριζόμενης διαβίωσης, αλλά και θέματα εκφοβισμού ή αρνητικής συμπεριφοράς προς τα ΑμεΝΑ κ.ά. Ορισμένα παράπονα επίσης αφορούσαν στη διαδικασία επιχορήγησης θεραπειών από το Υπ. Υγείας και στις καθυστερήσεις καταβολής των επιχορηγημένων θεραπειών. Για τα παράπονα/αιτήματα γίνονται διευθετήσεις μέσω των αρμοδίων υπηρεσιών όπου είναι εφικτό (ΥΚΕ, ΤΚΕΑΑ, ΥΔΕΠ, Υπ. Υγείας κ.ά.). (Πίνακας ομαδοποίησης παραπόνων - **Παράρτημα 5**).

3.8 Παρακολούθηση Προγραμμάτων Εργοδότησης

Λόγω της πανδημίας παρατηρήθηκαν διάφορα προβλήματα εργαζόμενων με νοητική αναπηρία, τα οποία εργοδοτούνται με στήριξη ή χωρίς στήριξη. Ένα από τα προβλήματα ήταν η μείωση/αποκοπή του ΕΕΕ από ορισμένα ΑμεΝΑ που εργάζονταν και λόγω της πανδημίας πήραν επίδομα από τα Ειδικά Σχέδια που ανακοινώθηκαν από το ΥΠΕΚΑ για τις επιχειρήσεις που παρέμειναν κλειστές. Με συστάσεις της Επιτροπής οι ενδιαφερόμενοι κατάφεραν να επανακτήσουν τα εισοδήματά τους.

Σημειώνεται ότι το ΤΚΕΑΑ επιχορηγεί ετησίως από €11.500 έως €13.500 ανάλογα με τον αριθμό ατόμων στο κάθε πρόγραμμα εργοδότησης με στήριξη. Βάσει των στοιχείων της ΕΠΑΝΑ κατά το 2020 συνέχισαν να εργοδοτούνται 292 άτομα στην ανοιχτή αγορά εργασίας εκ των οποίων 178 με στήριξη και 114 άτομα χωρίς στήριξη (βλ. **Παράρτημα 3**, Πίνακα 9).

Οι τομείς εργοδότησης είναι: υπεραγορές, συνεργία, φυτώρια, κομμωτήρια, στον ξενοδοχειακό τομέα, τουρισμό, μαγειρικές τέχνες, κλπ. Όταν υπάρχουν αιτήματα για εργοδότηση το προσωπικό παραπέμπει στους Καθοδηγητές ανάλογα με την επαρχία προέλευσης των ενδιαφερομένων. Ήδη από το 2019 υπήρχε αίτημα για νέο πρόγραμμα στην Επαρχία Πάφου και σύνδεση του με τις Τεχνικές Σχολές, αλλά δυστυχώς δεν προωθήθηκε λόγω πανδημίας.

3.9 Σεμινάρια/ημερίδες όπου συμμετείχε η ΕΠΑΝΑ και άλλες διοργανώσεις:

15/01/2020 – Διάλεξη στο Κέντρο Δημερεύουσας Φροντίδας Ελεούσα του Κύκκου με Θέμα: «**Τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες-Ίση αναγνώριση από το Νόμο**» -παρουσίαση από την ΕΠΑΝΑ.

07/03/2020 – Ενημερωτική ημερίδα στρογγυλής τραπέζης με θέμα: «**Τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες – Ισότιμη Μεταχείριση**». Διοργάνωση του Συνδέσμου Μαζί σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο –παρουσίαση από την ΕΠΑΝΑ.

Τα σεμινάρια που θα διοργάνωνε η ΕΠΑΝΑ με θέμα: «**Εκπαίδευση Επαγγελματιών που εργάζονται σε δομές κέντρα μέρας ή/και 24ωρης φροντίδας για άτομα με νοητική αναπηρία, στο πρόγραμμα «Κράτα με Ασφαλή» («Keep me Safe»)**», προγραμματίστηκαν και ακυρώθηκαν 2 φορές κατά το Μάιο και τον Οκτώβριο 2020, λόγω πανδημίας.

4. Αξιολόγηση της Κυπριακής Πραγματικότητας και Διαπιστώσεις της Επιτροπής

4.1 Εφαρμογή της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, (Νόμος 8(III)2011)⁴ και των Καταληκτικών Παρατηρήσεων της Επιτροπής του ΟΗΕ :

Για το πιο πάνω θέμα γίνεται αναφορά στο επισυναπτόμενο υπόμνημα το οποίο δόθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 10/02/20 (**Παράρτημα 2**) με τις

⁴ Σημείωση:

Για περισσότερη πληροφόρηση για την πορεία υλοποίησης της Σύμβασης του ΟΗΕ, μπορείτε να συμβουλευτείτε το ακόλουθο υλικό:

- «Καταληκτικές Παρατηρήσεις σχετικά με την Αρχική Έκθεση της Κύπρου» για τα θέματα αναπηρίας της «Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες» του ΟΗΕ, 08/05/2017 http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2fC%2fCYP%2fCO%2f1&Lang=en
- Έκθεση της Κυπριακής Δημοκρατίας (CRPD/C/CYP/1), και απαντήσεις στον Κατάλογο Ερωτημάτων (List of Issues (LOI)) που είχαν τεθεί από τον ΟΗΕ, List of Issues in relation to the initial report of Cyprus” – Committee on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD/C/CYP/Q/1), 19/09/16.
- «Παράλληλη Έκθεση», την οποία είχε ετοιμάσει το 2016 η Παγκύπρια Συμμαχία για την Αναπηρία*, η οποία συστάθηκε τον Δεκέμβριο του 2015. “Alternative Report”- First Civil Society Report on the Implementation of the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, August 2016, Pancyprian Alliance for Disability

*Συμμετέχουν η ΚΥΣΟΑ και άλλες ΜΚΟ/Σύνδεσμοι, <http://www.kysoa.org.cy>

Όλα τα αναφερόμενα έγγραφα βρίσκονται στην ιστοσελίδα του ΟΗΕ <http://www.ohchr.org>.

Στην ιστοσελίδα της ΚΥΣΟΑ (www.kysoa.org.cy) υπάρχουν και τοποθετήσεις για όλα τα επιμέρους θέματα που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες.

διαπιστώσεις της Επιτροπής σχετικά με την «Πορεία υλοποίησης του Δεύτερου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Αναπηρία 2018-2020» του ΤΚΕΑΑ. Επιπλέον οι κύριες εκκρεμότητες που χρήζουν επίστευσης και ανασχεδιασμού για εφαρμογή της Σύμβασης είναι:

- Η άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας και η κατάργηση της έκδοσης διαταγμάτων «ανικανότητας» όπως κοινώς αναφέρονται. Στην Ενότητα 3 έγινε αναφορά στο προσχέδιο νομοθεσίας για ρύθμιση της άσκησης του δικαιώματος προς δικαιοπραξία το οποίο στάλθηκε από το ΥΕΠΚΑ στις 03/12/20.
- Η αυτοεκπροσώπηση των ατόμων μέσα από τις δικές τους ομάδες και η θεσμοθέτηση των ομάδων αυτών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων. Λόγω της πανδημίας οι δράσεις της ΕΠΑΝΑ προς αυτή την κατεύθυνση ματαιώθηκαν αλλά σε διάφορες δομές ήδη λειτουργούν με επιτυχία οι ομάδες αυτοσυνηγορίας
- Η συμπερίληψη των ΑμεΝΑ στην κοινότητα, στα πολιτιστικά και πολιτικά δρώμενα είναι μια αναγκαιότητα αλλά χρήζει και αλλαγής νοοτροπίας από την κοινωνία γενικότερα
- Η αυτόνομη διαβίωση και η κατάργηση της ιδρυματοποίησης με σταδιακό σχεδιασμό, είναι ο πιο εφικτός τρόπος ανεξαρτητοποίησης των ατόμων και αποδέσμευσης των γονιών από το άγχος για το τι θα απογίνουν τα παιδιά τους, όταν δεν θα είναι πια στη ζωή. Σημαντική είναι η δημιουργία 7 Κατοικιών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης για 32 ΑμεΝΑ από το ΤΚΕΑΑ. Παρόλα αυτά χρειάζεται προγραμματισμός επιπρόσθετων δράσεων όπως και η προώθηση ευέλικτων μορφών αυτόνομης διαβίωσης των ατόμων σε όλες τις επαρχίες
- Η δημιουργία υπηρεσιών φροντίδας (εξειδικευμένων φροντιστών) και προσωπικών συνοδών βάσει των αναγκών των ΑμεΝΑ, με παρακολούθηση και εποπτεία
- Η προστασία από κάθε μορφή κακοποίησης, παραμέλησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης με ιδιαίτερη έμφαση στα παιδιά και τις γυναίκες με νοητική αναπηρία και η προώθηση προληπτικών προγραμμάτων
- Διασφάλιση υπηρεσιών έγκαιρης παιδικής παρέμβασης για όλα τα παιδιά μέχρι 6 ετών με στόχο την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών. Η προσπάθεια δημιουργίας «Κέντρου Οικογενειακής Παρέμβασης και Στήριξης για τον Αυτισμό», αποκλείει παιδιά με άλλες αναπτυξιακές διαταραχές. (βλέπε προκήρυξη διαγωνισμού Σεπτέμβριο 2020).

4.2. Προβλήματα που δημιουργήθηκαν και προτάσεις ΕΠΑΝΑ για αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτου κινδύνου για ΑμεΝΑ όπως αυτής της πανδημίας του Covid 19:

Με τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας προέκυψαν πολλά πρόβλημα λόγω του εγκλεισμού και της απομόνωσης των πολιτών, όμως οι επιπτώσεις στα άτομα με αναπηρία ήταν πολύ σοβαρές και ιδιαίτερα στα άτομα με νοητική αναπηρία και αυτισμό, που δυσκολεύονταν να κατανοήσουν το λόγο του εγκλεισμού αλλά και σε πολλές περιπτώσεις δυσκολεύονταν να τηρήσουν τα μέτρα πρόληψης (ατομική υγιεινή, χρήση μάσκας και τήρηση αποστάσεων). Η πρωτόγνωρη αυτή κατάσταση είχε αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και σε όλες τις χώρες ανά το παγκόσμιο. Με τα διορθωτικά μέτρα που πάρθηκαν μετά από παρεμβάσεις παραπονούμενων και της Επιτροπής, δόθηκε η ευκαιρία στα ΑμεΝΑ και στις οικογένειες τους το δικαίωμα εξόδων όταν το χρειάζονταν. Ωστόσο η απομόνωση και ο εγκλεισμός, συχνά με ηλικιωμένους γονείς, προκάλεσε εντάσεις και ορισμένες φορές ακόμη και περιστατικά βίας στην οικογένεια.

Σχετικό ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου της 8ης Ιουλίου 2020 αναφορικά με τα δικαιώματα των ατόμων με νοητική αναπηρία και των οικογενειών τους στην κρίση COVID-19 (2020/2680(RSP)), είναι ενδεικτικό των προβλημάτων που εντοπίστηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η ανάγκη λήψης ουσιαστικών μέτρων.

Πιο κάτω παραθέτονται προτάσεις της Επιτροπής που ενδεχομένως να επιτρέψουν την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στα ΑμεΝΑ γενικότερα και κυρίως σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης:

- 1) Επιχορήγηση και αναβάθμιση των υπηρεσιών υποστήριξης αναπήρων που να βασίζονται στην κοινότητα για σκοπούς άμεσης παρέμβασης. (φροντιστές, υποστηρικτές, προσωπικοί βοηθοί, συνοδοί κλπ).
- 2) Εξασφάλιση συνοδών για τα άτομα με αναπηρία που ζουν μόνα και δεν έχουν την απαραίτητη βοήθεια για διακίνηση, περίθαλψη ή εξασφάλιση τροφίμων, φαρμάκων κ.ά.
- 3) Ευέλικτες υπηρεσίες υποστήριξης που να παρέχουν άμεση πληροφόρηση και καθοδήγηση για τα ΑμεΝΑ, τις οικογένειες και τις δομές που τα εξυπηρετούν, με προτάσεις εναλλακτικών λύσεων όπου χρειαστεί (π.χ. μείωση ή ασθένεια διαθέσιμων φροντιστών ή προσωπικών βοηθών).
- 4) Εξασφάλιση τακτικών και ελεγχόμενων εξόδων των ατόμων με εναλλακτικές δραστηριότητες και ωράρια, για αποτροπή υποτροπιασμού της αναπηρίας (λόγω εγκλεισμού, απομόνωσης, έλλειψης δραστηριοτήτων αλλά και μη παροχής θεραπευτικών υπηρεσιών).
- 5) Εποπτεία από τις αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους εάν τα ΑμεΝΑ τυγχάνουν αξιοπρεπούς μεταχείρισης. Στόχος η αποτροπή στέρησης της ελευθερίας ή της κακομεταχείρισης των ατόμων στο σπίτι ή σε ιδρύματα.

- 6) Συνεργασία με τις κοινότητες για να εξασφάλιση τροφίμων και ψώνια ή/και άλλη ουσιαστική υποστήριξη στο σπίτι όταν δεν υπάρχουν φροντιστές ή άλλο δίκτυο υποστήριξης.
- 7) Εξασφάλιση ότι τα άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζονται ισότιμα με τους άλλους στην ιατρική περίθαλψη και ειδικές πρόνοιες για την επικοινωνία μαζί τους όταν υπάρχουν δυσκολίες έκφρασης.
- 8) Η προώθηση της καλής πρακτικής έκδοσης υλικού σε εύκολη ανάγνωση (easy to read) θα πρέπει να συνεχίσει σε συστηματική βάση, εμπλέκοντας όλους τους αρμόδιους φορείς με στόχο την προσβασιμότητα των ΑμεΝ.Α στην πληροφόρηση.
- 9) Δημιουργία τηλεφωνικής γραμμής για υπηρεσίες αναπηρίας, ώστε οι χρήστες υπηρεσιών και οι άνθρωποι του δικτύου υποστήριξης να είναι σε θέση να επικοινωνούν με την κυβέρνηση (αρμόδιο φορέα) για να αναφέρουν ανησυχίες, κινδύνους ή να ζητούν καθοδήγηση.
- 10) Ενίσχυση των εργαζομένων (δομές/ υπηρεσίες) με εξοπλισμό ατομικής προστασίας, προώθηση οδηγιών που απαιτούνται, μαζί με μέτρα για την διακίνηση τους όταν χρειάζεται με συγκεκριμένα πρωτόκολλα.
- 11) Παροχή εξοπλισμού ατομικής προστασίας στα άτομα με αναπηρία, και τις οικογένειες τους εάν διαμένουν στο ίδιο σπίτι όπως και στους φροντιστές και τους υποστηρικτές τους, ιδιαίτερα όταν κάποιος νοσήσει με τον ιό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΕΠΑΝΑ)

**Κεφάλαιο 15.0600 Τμ. Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες-
Υπ. Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Άρθρο 04.088 Χορηγία προς την Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική
Αναπηρία**

ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ 2020* €	ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ ΔΑΠΑΝΗ 2021 €
Αποδοχές Προσωπικού - Θέσεις:	205,897	259,500
1 Προϊστάμενος (Κλίμακα Α11 ⁺²)		
2 Λειτουργοί (Κλίμακα Α8-Α10-Α11)		
3 Βοηθοί Γραμματειακοί Λειτουργοί (Κλ.Α2-Α5-Α7 ⁺²)		
3 Λειτουργοί Έγκαιρης Παιδ.Παρέμβασης (Κλίμακα Α5)		
1 Ωρομίσθιος Κλητήρας (Κλ. Ε5)		
ΣΥΝΟΛΟ αποδοχών προσωπικού	205,897	259,500
Έξοδα Παραστάσεως και Αμοιβή Μελών ΕΠΑΝΑ	6,003	11,200
Άλλες Δαπάνες		
Έξοδα Λειτουργίας Γραφείου		
Έξοδα κινήσεως	1,803	3,000
Επιδόματα εκτός έδρας	0	100
Ταχυδρομικά Τέλη	98	1,100
Τηλέφωνα, Φαξ, Internet	3,745	4,000
Φωτισμός-Θέρμανση	3,255	4,000
Καθαριότητα Γραφείου	7,656	5,100
Τέλη & Τέλη Ύδατος	0	100
Βιβλιοθήκη/Εφημερίδες/Περιοδικά	0	0
Δημοσιεύσεις	293	300
Εκδόσεις-Δημοσιότητα-Διαφήμιση	903	1,600
Φωτοτυπικά Υλικά	840	900
Γραφική Ύλη	829	600
Συντήρηση και Λειτουργία Μηχανογραφικού/ Λογισμικού και άλλου εξοπλισμού	2,019	5,500
Συντήρηση κτιρίου	34,034 ⁵	14,000
Μελέτες/Έρευνες		
Μητρώο Ατόμων με Νοητική Αναπηρία/Μητρώο Ιδρυμάτων/Άλλες Έρευνες-Μελέτες	0	0

⁵ Τα έργα (εξωτερικά και εσωτερικά του κτιρίου) διεκπεραιώθηκαν υπό την επίβλεψη των Δημοσίων Έργων και ΗΜΥ με εντατικό ρυθμό από Οκτώβριο μέχρι Δεκέμβριο 2020.

Αγορά υπηρεσιών Νομικού Συμβούλου ή άλλων ειδικών	6,657	11,700
Σχέδια/Προγράμματα		
Αποϊδρυματοποίηση ομάδας ατόμων με ν.α.	0	0
Συνέδρια εξωτερικού		
Ναύλα και άλλα έξοδα για συμμετοχή σε συνέδρια στο εξωτερικό	0	1,000
Συνέδρια-Σεμινάρια κ.ά. γεγονότα στην Κύπρο	0	
Επιμόρφωση Προσωπικού Ε.Π.Α.Ν.Α.	0	
Επιμόρφ.Επαγγελμ.Προσωπ.εθελοντικών οργανώσεων	0	4,000
Έξοδα Φιλοξενίας	190	400
Υπηρεσίες Κλητήρα	8	100
Διάφορα	879	1,200
ΣΥΝΟΛΟ Εξόδων Λειτουργίας Γραφείου	63,209	58,700
Έπιπλα & Εξοπλισμός		
Αγορά Επίπλων	2707	1000
Αγορά μηχανογραφικού εξοπλισμού/λογισμικού	1,571	1,600
ΣΥΝΟΛΟ Άλλων Δαπανών	67,487	61,300
ΣΥΝΟΛΟ Αποδοχών Προσωπικού	205,897	259,500
Έξοδα Παραστάσεως και αμοιβή μελών ΕΠΑΝΑ	6,003	11,200
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	279,387	332,000

* Εγκριθείσα δαπάνη 2020 €369.500

Υπόμνημα Επιτροπής Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία

Συνεδρία Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών με θέμα : **“Ενημέρωση για την πορεία υλοποίησης του Δεύτερου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Αναπηρία 2018-2020”** (Δευτέρα 10/02/20, ώρα 9.10)

Η Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία (ΕΠΑΝΑ) θεωρεί πολύ σημαντικό βήμα εκ μέρους της Κυβέρνησης την εκπόνηση των δύο Εθνικών Σχεδίων Δράσης για την Αναπηρία (1^ο 2013 -2015 και 2^ο 2018 -2020) όπως επίσης και την Εθνική Στρατηγική 2018 -2028 η οποία δεσμεύει ξανά την Κυπριακή Δημοκρατία στην εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (βάσει του άρθρου 4).

Η ΕΠΑΝΑ έχει αποστείλει σχετικές προτάσεις για το σχεδιασμό και των δύο σχεδίων και συγκεκριμένα απέστειλε προτάσεις για το 2^ο Σχέδιο στις 10/03/2017 που αφορούσαν τα άτομα με Νοητική Αναπηρία (Ν.Α.).

Ωστόσο σε σημείο του 2^{ου} Σχεδίου η Επιτροπή παρουσιάζεται ως «Δράση 6» του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, (από όπου προέρχεται και η χρηματοδότηση), με στόχο «τη διεκδίκηση και παρακολούθηση της υλοποίησης των δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική αναπηρία και τη λειτουργία της Συντονιστικής Υπηρεσίας Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης (ΣΥΕΠΠ)». Συνεπώς όλες οι δράσεις της ΕΠΑΝΑ έχουν άξονα την εφαρμογή των προνοιών της Σύμβασης των Η.Ε στα πλαίσια που προβλέπονται από τις αρμοδιότητες της, βάσει των νόμων 117/89 και 11(Ι)2018.

Καταληκτικά η ΕΠΑΝΑ σημειώνει τα ακόλουθα σχετικά με τις δικές της προτάσεις:

- προσπάθεια για τροποποίηση και εκσυγχρονισμό της ίδιας της νομοθεσίας που διέπει τη λειτουργία της ΕΠΑΝΑ, αλλά παράλληλα έχει εντοπίσει και προτείνει την τροποποίηση ή κατάργηση άλλων νομοθεσιών που βρίσκονται σε αντίθεση με τις πρόνοιες της Σύμβασης του ΟΗΕ. Επίσης συμμετέχει στη μελέτη και σχεδιασμό μιας νέας νομοθεσίας που θα διασφαλίζει την άσκηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας των ατόμων με αναπηρίες μέσω δικτύου υπηρεσιών που προωθεί το ΤΚΕΑΑ. Ωστόσο το δικαίωμα υποστήριξης των ΑμεΝΑ για λήψη αποφάσεων και άσκησης δικαιοπρακτικής ικανότητας εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώ μέσω δικαστηρίων συνεχίζουν να εκδίδονται διατάγματα που κηρύσσουν ανίκανα» τα άτομα με Ν.Α ή ψυχική αναπηρία (δράση 21)
- η συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων για την αναπηρία είναι πολύ σημαντική για τον καθορισμό πολιτικής ενός κράτους και από πλευράς της η ΕΠΑΝΑ συνεχίζει να κάνει προσπάθειες επικαιροποίησης του Μητρώου Ατόμων με Νοητική Αναπηρία και καταγράφει την κατάσταση των ΑμεΝΑ και των ενδεχόμενων διευκολύνσεων/μέτρων για κάλυψη των αναγκών τους, αλλά και για

προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων (π.χ για συμπερίληψη τους στις μη καταβολή συμπληρωμής του ΓΕΣΥ και άλλων ωφελημάτων τους).

- η μετατροπή των διαδικτυακών τόπων είναι απαραίτητη και ήδη ολοκληρώθηκε η αναβάθμιση της ιστοσελίδας της ΕΠΑΝΑ ενώ προωθείται η σταδιακή μετατροπή υλικού σε «κείμενα για όλους» (easy to read). Επίσης όλες οι παρουσιάσεις γίνονται σε easy to read και αναρτούνται στην ιστοσελίδα της ΕΠΑΝΑ ενώ παράλληλα δημιουργήθηκε facebook , με στόχο η ΕΠΑΝΑ να γίνει πιο γνωστή αλλά κυρίως να είναι προσιτή στα ίδια τα άτομα με Ν.Α. Η αναβάθμιση όλων των διαδικτυακών τόπων απαιτείται από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα για σκοπούς ενημέρωσης και προσβασιμότητας όλων των πολιτών χωρίς διάκριση (Δράσεις 72-77). Αναμένεται το αρμόδιο Τμήμα Πληροφορικής να επιληφθεί αυτού του θέματος.

- η σταδιακή αποϊδρυματοποίηση των ΑμεΝ.Α. από το Νοσοκομείο Αθαλάσσας είναι ένα ουσιαστικό βήμα όπως και η δημιουργία άλλων 10 σπιτιών στην κοινότητα για άλλα 40 άτομα. Για όλα αυτά είναι απαραίτητη και η διαμόρφωση ενός ευέλικτου θεσμικού πλαισίου για τη ρύθμιση των προτύπων/κριτηρίων ποιότητας για την αποτελεσματική προώθηση της ανεξάρτητης και υποστηριζόμενης διαβίωσης για να επωφελούνται περισσότερα ΑμεΑ και ΑμεΝ.Α (Δράσεις 7, 17 και 22 του ΤΚΕΑΑ)

- η μετάβαση των μαθητών από τη Μέση/Τεχνική Εκπαίδευση στην αγορά εργασίας χρήζει μελέτης και επανασχεδιασμού για πιο ευρεία συμμετοχή γιατί πολλά παιδιά στα 18-21χρ. δεν κατέχουν βασικές δεξιότητες για την αυτονόμηση και μετέπειτα εργοδότησή τους (Δράση 29). Παράλληλα η εκπαίδευση πρέπει να γίνεται στα πλαίσια των προνοιών της Σύμβασης του ΟΗΕ με την απαραίτητη στήριξη. Η ευαισθητοποίηση/κατάρτιση καθηγητών Μέσης/Τεχνικής εκπαίδευσης είναι απαραίτητη για απλοποίηση της πληροφόρησης (Δράση 34,35) όπως και ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση παιδιών με Ειδικές Ανάγκες 113/99 (Δράσεις 39-40). Αλληλένδετες είναι και οι πρόνοιες για επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων, όπου ο θεσμός «Εργοδότηση με Στήριξη» χρήζει αναβάθμισης και επέκτασης όπως και η στόχευση στα ΑμεΝ.Α για παροχή κίνητρων σε εργοδότες (Δράσεις 4,11,24,30)

- όσον αφορά την έγκαιρη παιδική παρέμβαση, το μοντέλο: **«ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ/ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ– ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ - ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ»**, χρήζει επαναξιολόγησης στα πλαίσια της Σύμβασης του ΟΗΕ λαμβάνοντας υπόψη και την λειτουργία του ΓΕΣΥ. Απώτερος στόχος να μη «διαφεύγει» κανένα παιδί με αναπτυξιακή διαταραχή από τις υπηρεσίες (διαγνωστικά κέντρα) και όλες οι αναγκαίες παροχές/εξετάσεις/θεραπείες να δίνονται χωρίς εισοδηματικά κριτήρια με στόχο την «μείωση» των επιπτώσεων της αναπηρίας και της συνέχισης της «εξάρτησης» τους ως ενήλικες (Δράσεις 41-52).

Επιπλέον η δράση 23 για Δημιουργία Κέντρου Πολυθεματικής Αξιολόγησης για τον Αυτισμό ίσως θα πρέπει να αναθεωρηθεί, περιλαμβάνοντας όλες τις αναπτυξιακές διαταραχές και πάντοτε σε συνάρτηση με το ΓΕΣΥ.

Αναφορικά με άλλες δράσεις του 2ου Σχεδίου όπου δεν υπήρχε σχετική πρόταση της ΕΠΑΝΑ σημειώνεται ότι εντοπίζονται κάποια κενά στα ακόλουθα θέματα:

- Όσον αφορά τη λειτουργία δομών που παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα με Ν.Α. (Κέντρα Μέρας, Απασχόλησης, 24 Φροντίδας κλπ) θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο «πλήρους» χρηματοδότησης αλλά και σταθερής εποπτείας από το κράτος για να διασφαλίζεται αποτελεσματικά η ποιότητα φροντίδας που παρέχεται. Το γεγονός ότι αρκετές οργανώσεις καταφεύγουν στη φιλανθρωπία για την αύξηση των οικονομικών πόρων τους είναι σε αντίθεση με τις πρόνοιες της Σύμβασης του ΟΗΕ (Άρθρο 3 - Γενικές Αρχές και Άρθρο 4 – Γενικές Υποχρεώσεις)

- Τα θέματα παροχής φροντίδας για ΑμεΝ.Α θα πρέπει να αναθεωρηθούν έτσι ώστε οι πρακτικές που διαχωρίζουν τη φροντίδα ανάλογα με την αξιολόγηση της αναπηρίας (ήπια, μέτρια, σοβαρή, ολική), να μην είναι σε συνάρτηση με τον επιμερισμό της φροντίδας γιατί συχνά τα ΑμεΝ.Α έχουν συνεχή ανάγκη φροντίδας και επίβλεψης ιδιαίτερα όταν οι γονείς εργάζονται. Επίσης για ΑμεΝ.Α. συχνά χρειάζεται εξειδικευμένη φροντίδα (για δύσκολες συμπεριφορές) και επιπλέον χρηματοδότηση.

Παράλληλα η «άτυπη φροντίδα» από άτομο του οικογενειακού περιβάλλοντος θα πρέπει να μελετηθεί και θεσμοθετηθεί ανάλογα λαμβάνοντας υπόψη και την ανάγκη τακτικής εποπτείας τέτοιας φροντίδας.

- Αναφορικά με το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων (Δράσεις 53-71), θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα ΑμεΝ.Α. είναι εγκλωβισμένα και εξαρτώμενα από τους γονείς ή δομές που τους εξυπηρετούν και σπάνια μπορούν να κυκλοφορήσουν μόνα τους και κατ' επέκταση να αυτονομηθούν, οπότε χρειάζεται η ενεργοποίηση μέτρων για την διασφάλιση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ και ΑμεΝ.Α σε Δημόσιους και Ιδιωτικούς χώρους (π.χ. αμφιθέατρα, αρχαιολογικούς χώρους, χώρους αθλοπαιδιών και ψυχαγωγίας).

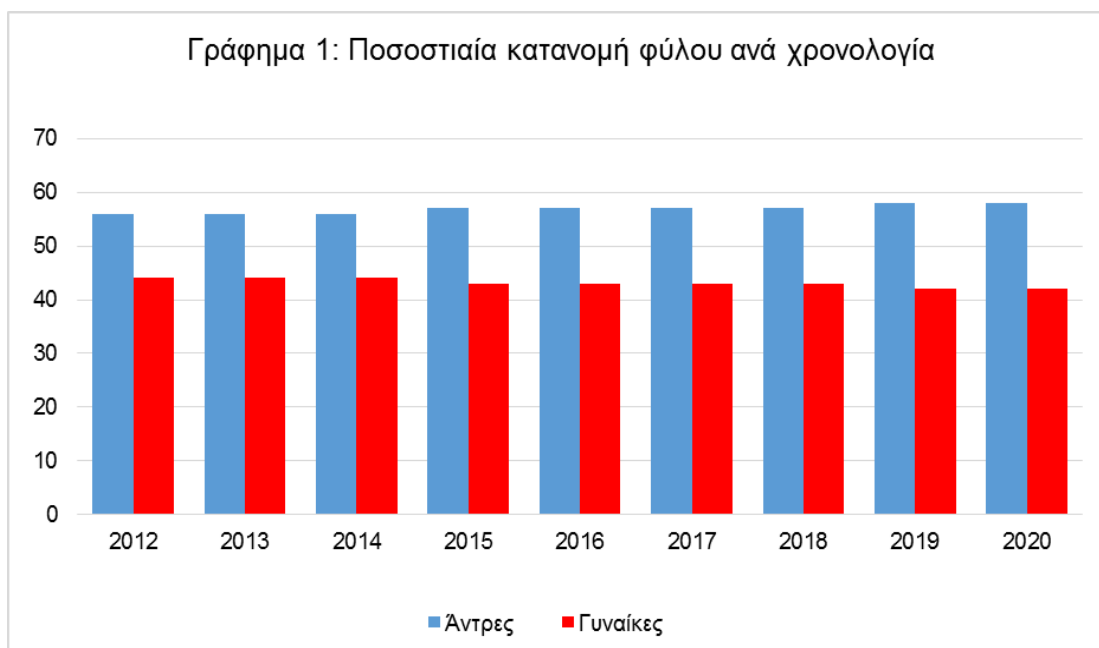
- Επίσης από το Υπουργείο Ενέργειας Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού (Δράσεις 78-86), χρειάζεται μελέτη και λήψη μέτρων για την προσβασιμότητα χώρων αναψυχής των ΑμεΑ και ΑμεΝ.Α. και μέτρα για να είναι διαθέσιμοι και προσιτοί αυτοί οι χώροι στα άτομα και τις οικογένειες τους.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ**ΜΗΤΡΩΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020**

Οι πίνακες και τα γραφήματα που ακολουθούν βασίζονται στα δεδομένα που ήταν καταγεγραμμένα μέχρι τον Δεκέμβριο του 2020 στο Μητρώο που διατηρεί η Επιτροπή Προστασίας Ατόμων με Νοητική Αναπηρία, σύμφωνα με το Άρθρο 7 του περί των Ατόμων με Νοητική Αναπηρία Νόμου (Ν.117/89) και 11(Ι)/2018.

Πίνακας 1: Ποσοστιαία κατανομή φύλου

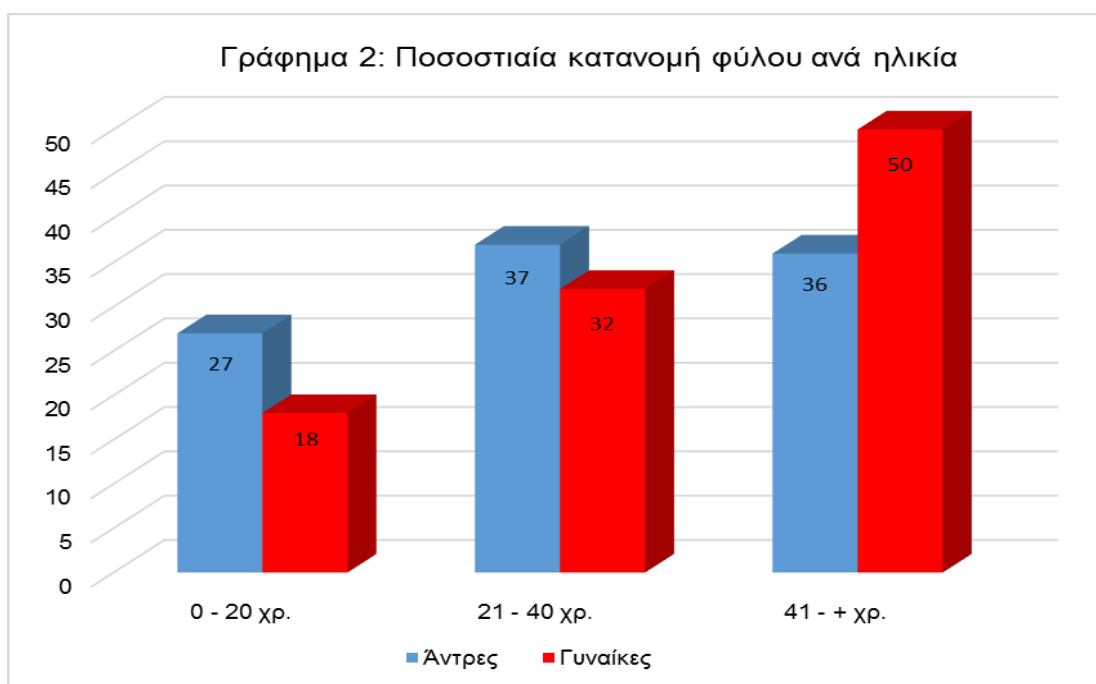
Φύλο	Αρ. Ατόμων	%
Άντρες	1579	58
Γυναίκες	1148	42
Σύνολο	2727	100

Η ποσοστιαία κατανομή του φύλου παραμένει η ίδια σε σύγκριση με τα δεδομένα του προηγούμενου έτους. Συγκεκριμένα, τόσο το 2019 όσο και το 2020, το ποσοστό των αντρών ήταν 58% και των γυναικών 42% στο σύνολο των 2727 ατόμων που είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο της ΕΠΑΝΑ.

Πίνακας 2: Ποσοστιαία κατανομή ηλικίας

Ηλικία	Αρ. Ατόμων	%
0 - 20	632	23
21 - 40	987	36
41 +	1108	41
Σύνολο	2727	100

Με βάση το πιο πάνω διάγραμμα παρατηρείται ότι στις ηλικιακές ομάδες 0-20 και 21-40, το ποσοστό των αντρών είναι μεγαλύτερο ενώ στην ηλικιακή ομάδα άνω των 41 ετών το ποσοστό των γυναικών είναι μεγαλύτερο.

Πίνακας 3: Ποσοστιαία κατανομή βαθμού νοητικής αναπηρίας

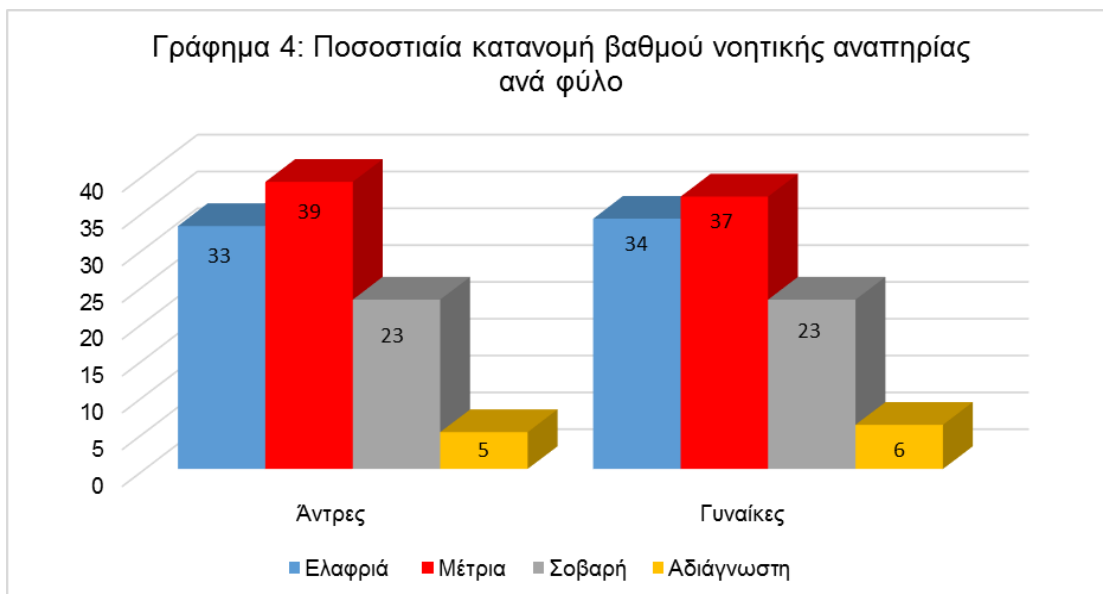
Βαθμός νοητικής αναπηρίας	Αρ. Ατόμων	%
Ελαφριά	903	33
Μέτρια	1046	38
Σοβαρή	625	23
Δεν έχει διαγνωστεί *	151	6
Σύνολο	2727	100

* Η κατηγορία «δεν έχει διαγνωστεί» περιλαμβάνει περιπτώσεις για τις οποίες οι ειδικοί γιατροί δεν έδωσαν ξεκάθαρη ή πλήρη διάγνωση ή ακόμα διερευνάται.

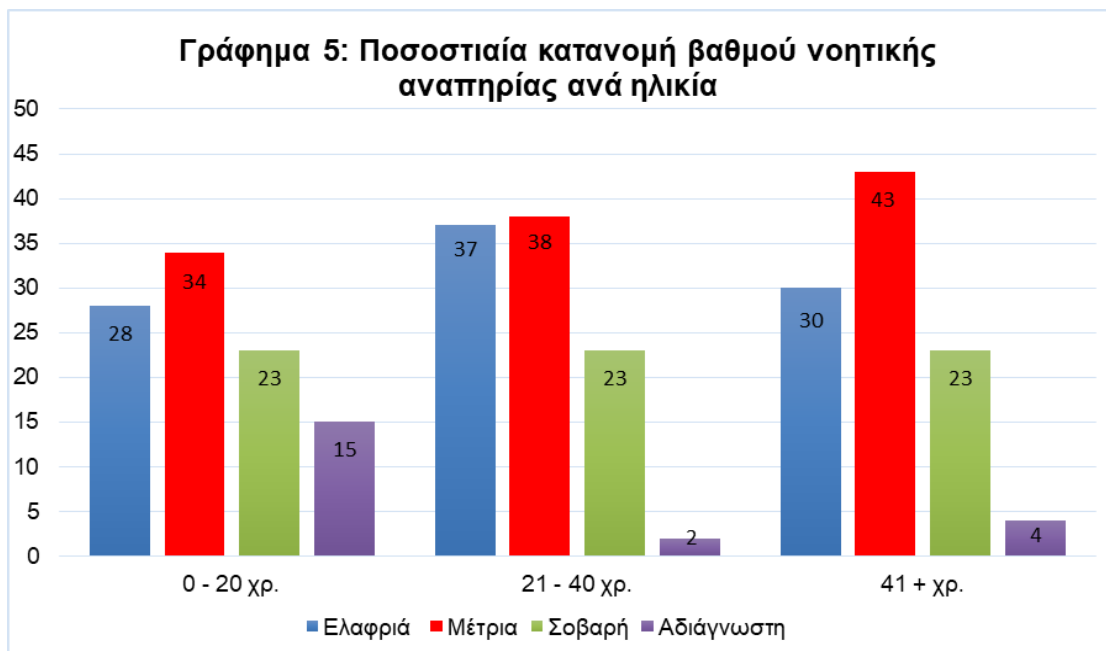
Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, παρατηρείται ότι τα περισσότερα άτομα που περιλαμβάνονται στο Μητρώο, έχουν διαγνωστεί με μέτρια νοητική αναπηρία (38%).

Συγκριτικά με το 2019 δεν παρατηρείται καμία αλλαγή στην ποσοστιαία κατανομή του βαθμού της νοητικής αναπηρίας. Τα ποσοστά για την κάθε βαθμίδα φαίνονται στον Πίνακα 3.

Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα η κατανομή του βαθμού νοητικής αναπηρίας είναι περίπου ίδια στα δύο φύλα. Τα περισσότερα άτομα εμπίπτουν στην κατηγορία «Μέτρια νοητική αναπηρία» τόσο στους άντρες όσο και στις γυναίκες.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Γραφήματος 5, σε όλες τις ηλικιακές ομάδες τα περισσότερα άτομα έχουν μέτρια νοητική αναπηρία. Ωστόσο, στις ηλικίες άνω των 41 ετών, παρατηρείται αυξημένο ποσοστό μέτριας νοητικής αναπηρίας.

Επίσης, το ποσοστό της σοβαρής νοητικής αναπηρίας είναι το ίδιο σε όλες τις ηλικιακές ομάδες. Το ποσοστό του βαθμού νοητικής αναπηρίας που δεν έχει διαγνωστεί, στην ηλικιακή ομάδα 0-20 χρονών είναι πολύ μεγαλύτερο από τις άλλες δύο ηλικιακές ομάδες, πιθανόν επειδή περιλαμβάνονται αρκετά μικρά παιδιά που ακόμη είναι υπό διερεύνηση η διάγνωσή τους.

Πίνακας 4: Ποσοστιαία κατανομή ατόμων με νοητική αναπηρία ανά επαρχία

Επαρχία	Αρ. Ατόμων	%
Λευκωσία	1045	38
Λεμεσός	734	27
Λάρνακα	512	19
Αμμόχωστος	201	7
Πάφος	235	9
Σύνολο	2727	100

Συγκριτικά με τα στοιχεία του 2019, δεν παρατηρείται καμία αλλαγή στην ποσοστιαία κατανομή των ατόμων με νοητική αναπηρία στην κάθε επαρχία.

Η επαρχία Λευκωσίας εξακολουθεί να έχει την μεγαλύτερη ποσοστιαία αναλογία ατόμων με νοητική αναπηρία συγκριτικά με τις άλλες επαρχίες.

Πίνακας 5: Ποσοστιαία κατανομή συνδρόμου

Παρουσία συνδρόμου	Αρ. Ατόμων	%
Ναι	836	31
Όχι	1789	65
Δεν έχει διαγνωστεί *	102	4
Σύνολο	2727	100

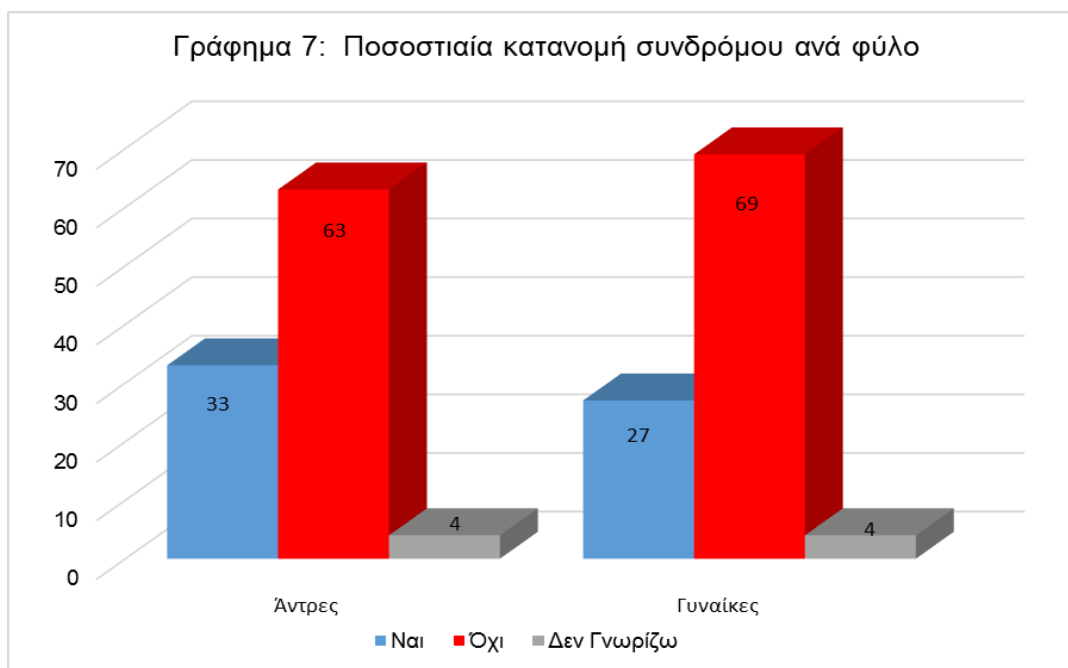
Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, τα περισσότερα άτομα με νοητική αναπηρία που περιλαμβάνονται στο Μητρώο, δεν παρουσιάζουν κάποιο σύνδρομο (65%).

Πίνακας 6: Κατανομή συνδρόμου

Σύνδρομο	Αρ. Ατόμων	%
Down	317	38
Αυτισμός	288	35
Άλλο	195	23
Δεν έχει διαγνωστεί ακόμα *	36	4
Σύνολο	836	100

* «Δεν έχει διαγνωστεί ακόμα» σημαίνει ότι είναι υπό διερεύνηση λόγω μικρής ηλικίας ή είναι άγνωστο.

Σε σύγκριση με τα δεδομένα του 2019 παρατηρείται μείωση κατά 1% στις περιπτώσεις ατόμων με Σύνδρομο Down και αντίστοιχη αύξηση στις περιπτώσεις ατόμων με Αυτισμό.

Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα η ποσοστιαία κατανομή του συνδρόμου είναι περίπου ίδια στα δύο φύλα.

Πίνακας 7: Ποσοστιαία κατανομή άλλων αναπηριών

Παρουσία άλλης σωματικής αναπηρίας	Αρ. Ατόμων	%
Ναι	1634	60
Όχι	1063	39
Δεν έχει διαγνωστεί	30	1
Σύνολο	2727	100

Παρατηρείται ότι τα περισσότερα άτομα με νοητική αναπηρία έχουν ταυτόχρονα και άλλη σωματική, κινητική ή άλλη αναπηρία.

Πίνακας 8: Ποσοστιαία κατανομή φοίτησης παιδιών από 3-21 χρ.

Φοιτούν	Αρ. Ατόμων	%
Σχολεία Τυπικής Εκπαίδευσης	434	61
Ειδικά Σχολεία	202	28
Δεν φοιτούν	80	11
Σύνολο	716	100

Τα πιο πάνω στοιχεία αφορούν μόνο τα άτομα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ γι' αυτό και διαφέρουν από τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας.

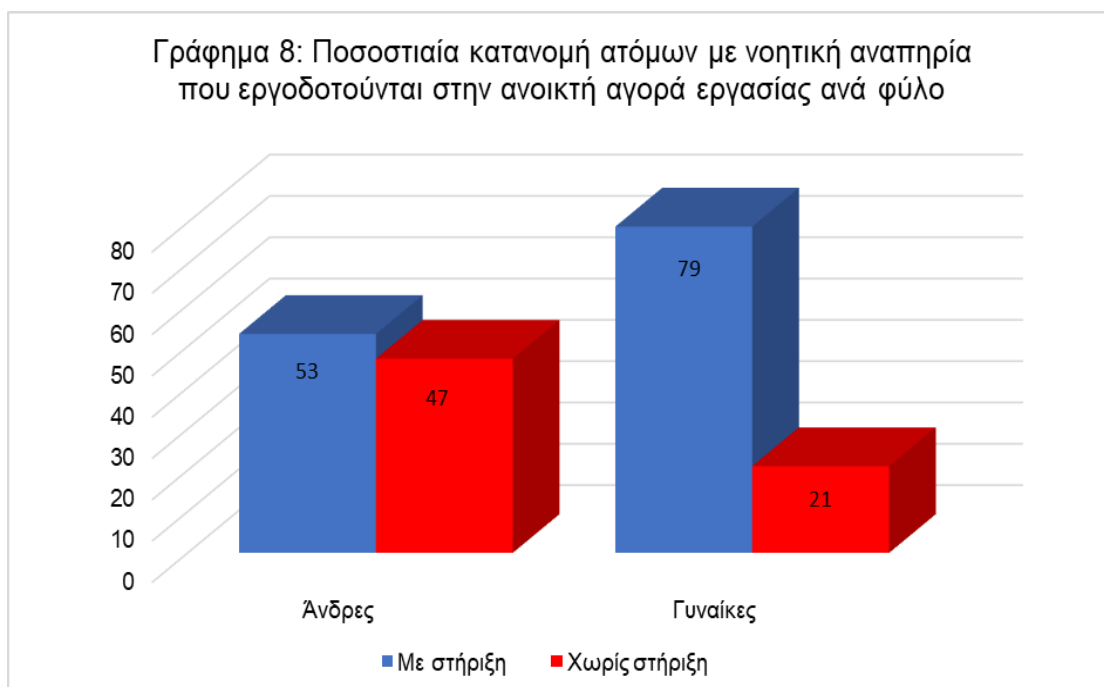
Τα 207 άτομα που φαίνεται πως δεν φοιτούν πιθανόν να είναι παιδιά 3-5 χρονών, τα οποία δεν έχουν ακόμα ενταχθεί στην εκπαίδευση, είτε είναι άνω των 15 ή άνω των 18 χρονών. Επειδή η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Κύπρο είναι εννεαετής, υπό κανονικές συνθήκες στα 15 τους χρόνια οι μαθητές μπορούν να διακόψουν τη φοίτησή τους. Επίσης μπορεί να είναι άτομα άνω των 18 χρονών που τερμάτισαν τη φοίτησή τους και δεν αιτήθηκαν παράταση μέχρι τα 21.

Πίνακας 9: Ποσοστιαία κατανομή εργοδότησης

Άτομα που εργοδοτούνται στην ανοιχτή αγορά	Αρ. Ατόμων	%
Με στήριξη καθοδηγητή εργασίας	178	61
Χωρίς στήριξη	114	39
Σύνολο	292	100

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάλυση στον πιο πάνω πίνακα περιλαμβάνει άτομα που είναι εγγεγραμμένα στο Μητρώο της Επιτροπής, η ηλικία τους κυμαίνεται από 20-65 χρονών και εργοδοτούνται.

Αναλυτικά κατά επαρχία, το μεγαλύτερο ποσοστό εργοδότησης με στήριξη σημειώνεται στη Λευκωσία (54%), ακολουθεί η Λεμεσός (23%), η Λάρνακα (20%), η Αμμόχωστος (2%) και τέλος η Πάφος (1%).

Στο διάγραμμα φαίνεται ότι το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται στην ανοικτή αγορά χωρίς στήριξη έχει φθάσει στο 21%, από το 18% που ήταν το 2019. Παρόλα αυτά εξακολουθεί να είναι μικρότερο, σε σχέση με το 47% των ανδρών που εργάζονται χωρίς στήριξη. Τα ποσοστά αυτά αφορούν τον αριθμό των 292 ατόμων που περιγράφονται στον πίνακα 9.

Πίνακας 10: Ποσοστιαία κατανομή οικογενειακής κατάστασης ατόμων με Ν.Α.

Οικογενειακή κατάσταση	Αρ. Ατόμων	%
Παντρεμένο	49	2
Άγαμο	2678	98
Σύνολο	2727	100

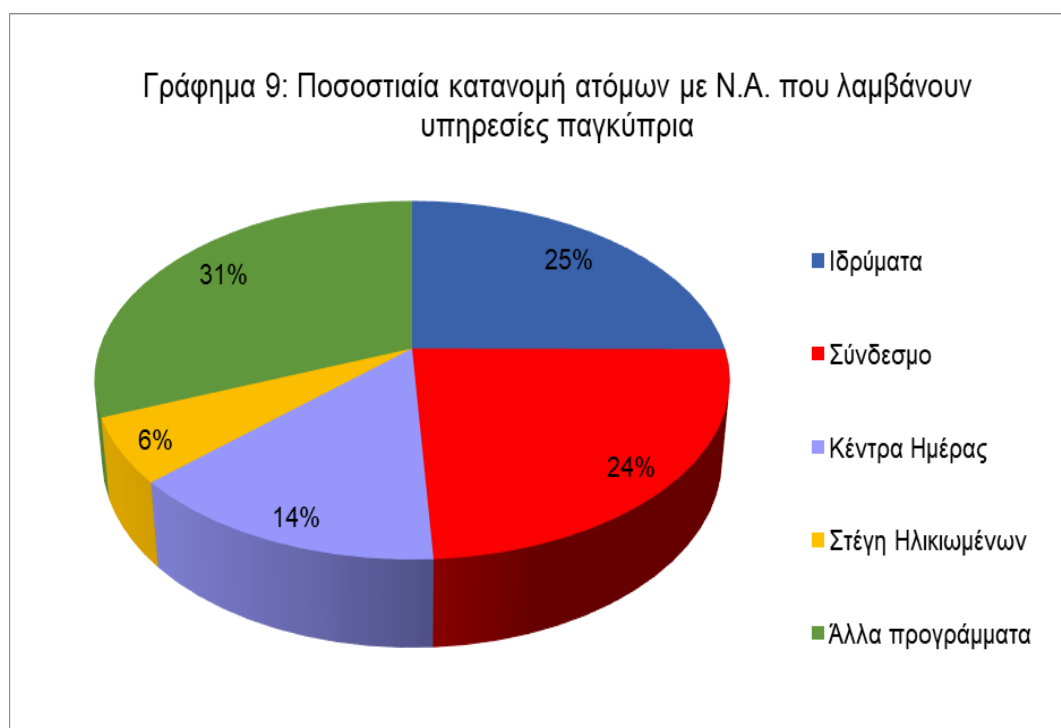
Από τους 49 έγγαμους οι 24 είναι και γονείς εκ των οποίων σε μια περίπτωση το παιδί δόθηκε για υιοθεσία. Οι υπόλοιπες περιπτώσεις έχουν τα παιδιά μαζί τους και τα φροντίζουν μόνοι τους ή και με βοήθεια. Από τους 24 γονείς, οι 13 περιπτώσεις έχουν 2 παιδιά ή/και περισσότερα. Υπάρχουν και μερικές περιπτώσεις που είναι διαζευγμένοι αλλά δεν φαίνονται στον πιο πάνω πίνακα.

Πίνακας 11: Ποσοστιαία κατανομή υπηρεσιών που λαμβάνουν τα άτομα με νοητική αναπηρία

Λαμβάνουν υπηρεσίες	Αρ. Ατόμων	%
Ιδρύματα, Συνδέσμους, Κέντρα Ημέρας *	793	63
Νοσοκομείο Αθαλάσσης	2	0,2
Στέγη Ηλικιωμένων	73	5,8
Άλλα προγράμματα **	387	31
Σύνολο	1255	100

* **Ιδρύματα, Συνδέσμους, Κέντρα Ημέρας:** περιλαμβάνει κυρίως τις υπηρεσίες που παρέχονται από **Ιδρύματα** όπως Χρίστου Στέλιου Ιωάννου, Θεοτόκος, τον Άγιο Στέφανο, Μαργαρίτας Λιασίδου, τον Άγιο Χριστόφορο, από **Συνδέσμους** όπως ο Σύνδεσμος Αυτισμού, Σύνδεσμος Γονέων και Φίλων Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες, Ιασόνειο, Ηλιακτίδα, Σύνδεσμος Καθοδηγητών Εργασίας ή από **Κέντρα Ημέρας** όπως το ΣΚΕ Πελενδριού, Κέντρο Ευημερίας Στροβόλου, τον Σκαπανέα, τον Απόστολο Λουκά κλπ.

** **Άλλα προγράμματα:** περιλαμβάνει κυρίως τα σπίτια στην κοινότητα και την κατ' οίκον φροντίδα.

Πίνακας 12: Ποσοστιαία κατανομή διαμονής των ατόμων με νοητική αναπηρία

Διαμονή	Αρ. Ατόμων	%
Διαμένει με την οικογένεια	2336	86
Διαμένει σε ίδρυμα *	200	7
Διαμένει σε σπίτι στη κοινότητα	99	4
Ζει μόνος **	91	3
Διαμένουν αλλού ***	1	0
Σύνολο	2727	100

* **Διαμένει σε ίδρυμα:** περιλαμβάνει διαμονή 24ωρης βάσεις όπως Ίδρυμα Θεοτόκος, Ίδρυμα Άγιος Στέφανος, Κέντρο Δημερεύουσας Φροντίδας Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Άγιος Γεώργιος - Χριστάκης Χασάπης, Στέγες Ηλικιωμένων και Ψυχιατρική Πτέρυγα του Νοσοκομείου Αθαλάσσης .

** **Ζει μόνος:** κάποιοι από αυτούς ζουν εντελώς μόνοι, κάποιοι με οικιακή βοηθό και κάποιοι με την επίβλεψη οικείων προσώπων τους.

*** **Διαμένουν αλλού:** διαμένει σε μοναστήρι.

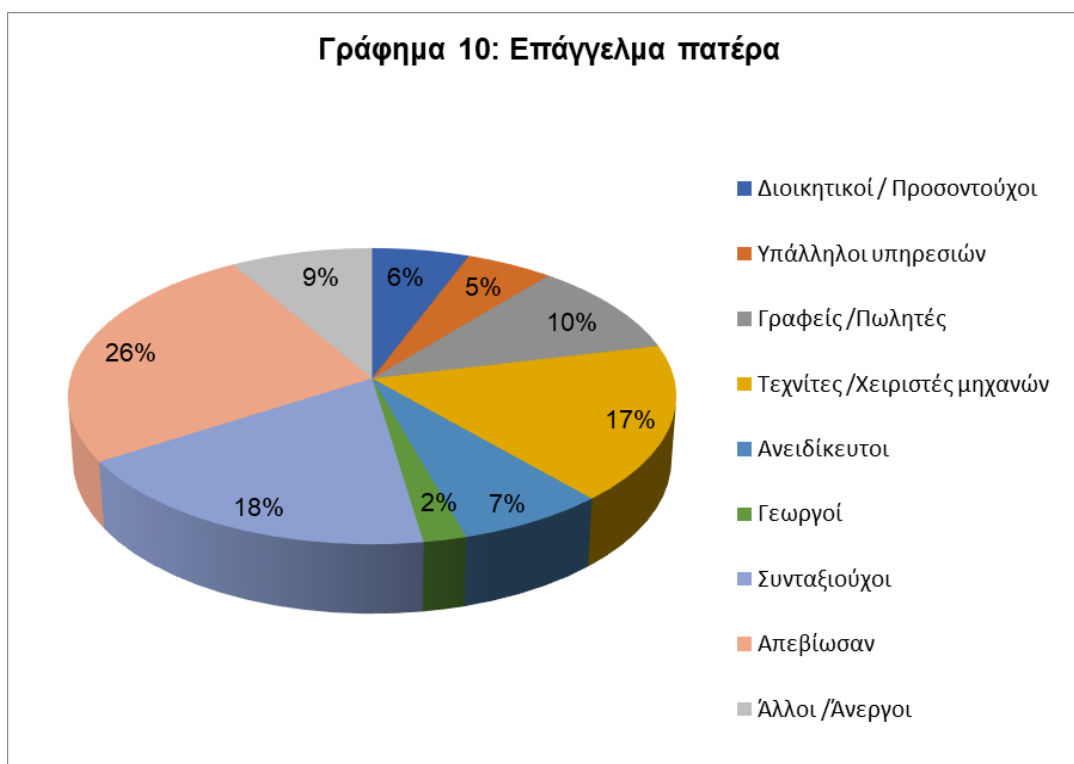
Με βάση τον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων με νοητική αναπηρία (86%) εξακολουθεί να διαμένει με την οικογένειά του.

Πίνακας 13: Ποσοστιαία κατανομή επάγγελμα πατέρα

Επάγγελμα	Αρ. Ατόμων	%
Διοικητικοί /προσωντούχοι	156	6
Υπάλληλοι υπηρεσιών	140	5
Γραφείς /πωλητές	277	10
Τεχνίτες /χειριστές μηχανών	461	17
Ανειδίκευτοι	190	7
Γεωργοί	55	2
Συνταξιούχοι	495	18
Απεβίωσαν	685	25

Άλλοι/άνεργοι	228	8
Σύνολο	2687	100

Συγκριτικά με τα στοιχεία του 2019 δεν παρατηρείται καμιά ουσιαστική αλλαγή στα πιο πάνω δημογραφικά στοιχεία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι 43% του συγκεκριμένου πληθυσμού είναι συνταξιούχοι ή έχουν αποβιώσει.

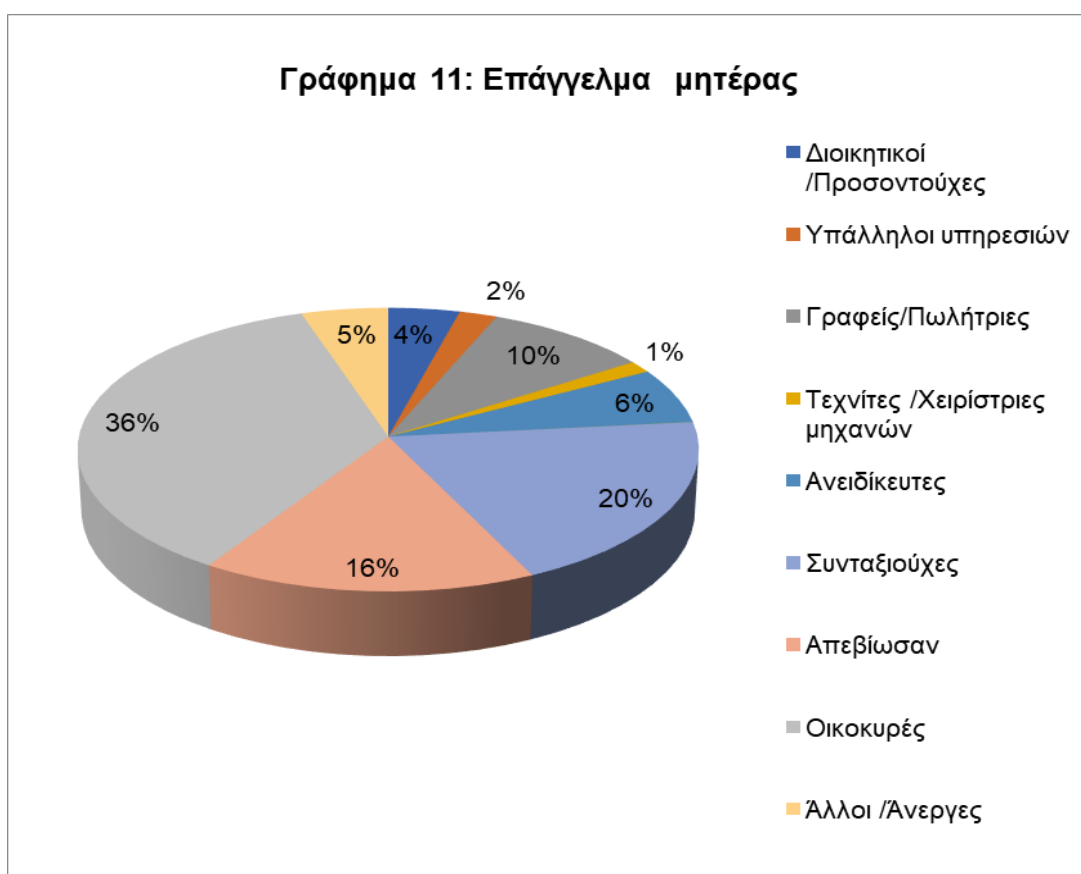

Πίνακας 14: Ποσοστιαία κατανομή επάγγελμα μητέρας

Επάγγελμα	Αρ. Ατόμων	%
Διοικητικοί /προσωντούχες	110	4
Υπάλληλοι υπηρεσιών	58	2
Γραφείς /πωλήτριες	255	9
Τεχνίτες /χειρίστριες μηχανών	37	1
Ανειδίκευτες	171	6
Γεωργοί	1	0
Συνταξιούχοι	532	20
Απεβίωσαν	434	16

Οικοκυρές	977	36
Άλλοι /άνεργες	134	5
Σύνολο	2709	100

Μεγάλο ποσοστό (36%) παρουσιάζουν οι μητέρες που είναι οικοκυρές και πιθανόν αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι περισσότερες δεν έχουν που να αφήσουν τα παιδιά τους ανεξαρτήτως ηλικίας ή έχουν παραιτηθεί από τη δουλειά τους για να τα φροντίζουν. Επίσης, μεγάλο ποσοστό αποτελούν οι μητέρες που έχουν αποβιώσει (16%) ή που είναι συνταξιούχες (20%).

Πίνακας 15: Ποσοστιαία κατανομή ατόμων με Ν.Α. με διαζευγμένους γονείς ανά επαρχία

Επαρχία	Αρ. Ατόμων	%
Λευκωσία	100	35
Λεμεσός	80	28
Λάρνακα	62	22
Αμμόχωστος	27	10
Πάφος	23	5
Σύνολο	282	100

Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από το σύνολο 282 ατόμων που έχουν διαζευγμένους γονείς. Το 10% των ατόμων που περιλαμβάνονται στο Μητρώο της ΕΠΑΝΑ έχουν διαζευγμένους γονείς.

Έχουν χάσει και τους δύο γονείς 336 άτομα παγκύπρια (12%).

**ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (ΣΥΕΠΠ)
ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020**

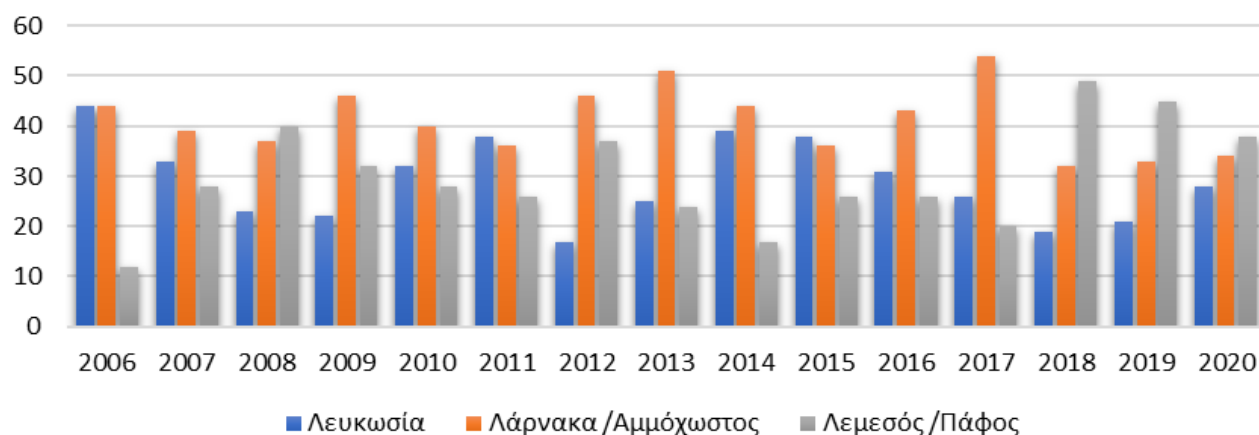
**Πίνακας 1: Αριθμός οικογενειών που εξυπηρετήθηκαν από τη ΣΥΕΠΠ κατά
επαρχία (2006-2020)**

Έτος Παραπομπής	Επαρχία			Σύνολο
	Λευκωσία	Λάρνακα /Αμμόχωστος	Λεμεσός /Πάφος	
2006	16	16	4	36
2007	48	57	42	147
2008	30	48	53	131
2009	23	48	33	104
2010	47	57	40	144
2011	41	39	29	109
2012	15	42	34	91
2013	26	52	25	103
2014	36	40	16	92
2015	42	40	29	111
2016	36	50	30	116
2017	36	69	26	131
2018	32	53	82	167
2019	40	61	83	184
2020	59	70	80	209
Σύνολο	527	742	606	1875

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, μέχρι το Δεκέμβριο 2020 οι Λειτουργοί Έγκαιρης Παιδικής Παρέμβασης χειριστήκαν 209 νέα περιστατικά Παγκύπρια.

Από τον Σεπτέμβριο του 2006 που ξεκίνησε η Λειτουργία της ΣΥΕΠΠ μέχρι και τον Δεκέμβριο του 2020 παραπέμφθηκαν συνολικά 1875 περιπτώσεις.

Γράφημα 1: Ποσοστιαία κατανομή παραπομπών ανά επαρχία

Πίνακας 2: Κατάλογος διαγνώσεων ανά επαρχία - 2020

Είδος Αναπηρίας	Λευκωσία	Λάρνακα/ Αμμόχωστος	Λεμεσός/ Πάφος	Σύνολο
Νοητικές Δυσκολίες	10	9	19	38
Σύνδρομο (Down, Williams, Prader Willi κ.α.)	4	8	4	16
Αυτισμός/ αυτιστικά χαρακτηριστικά/ Aspergers	25	27	34	86
Σύνδρομο Ελλειμματικής Προσοχής & Υπερκινητικότητας	15	43	24	82
Εγκεφαλική Παράλυση	5	3	0	8
Μαθησιακές Διαταραχές	41	59	26	126
Προβλήματα Συμπεριφοράς	43	39	17	99
Ψυχοκινητική Καθυστέρηση	3	43	19	65
Επιληψία	5	1	2	8
Κινητικά Προβλήματα	25	4	5	34
Παραπληγία	0	0	0	0
Ημιπληγία	3	1	1	5
Τετραπληγία	0	0	0	0
Ιατρικά Προβλήματα	14	9	6	29

Καθυστέρηση/ Απουσία Λόγου	51	58	54	163
Μικρό/ Μεγαλοκεφαλία	0	2	5	7
Εγκεφαλοπάθεια/ Εγκεφαλική Δυσλειτουργία	0	0	4	4

Οι διαγνώσεις των παιδιών που έλαβαν υπηρεσίες από τη ΣΥΕΠΠ κατά το 2020 όπως φαίνεται και στον πίνακα είναι πολλαπλές και σε πολλές περιπτώσεις συνυπάρχουν περισσότερες από μία διαγνώσεις. Στο πίνακα καταγράφονται όλες οι διαγνώσεις βάσει του ιατρικού πιστοποιητικού του κάθε παιδιού.

Πίνακας 3: Κατανομή ηλικίας παιδιών που εξυπηρετούνται από τη ΣΥΕΠΠ κατά επαρχία

Ηλικία	Λευκωσία	Λάρνακα/ Αμμόχωστος	Λεμεσός/ Πάφος	Σύνολο
0 - 1	3	1	9	13
1 - 2	5	7	5	17
2 - 3	9	16	10	35
3 - 4	10	16	9	35
4 - 5	4	7	11	22
5 - 6	6	6	15	27
6 - 7	5	2	6	13
7 - 8	4	0	1	5
8 +	13	15	14	42
ΣΥΝΟΛΟ	59	70	80	209

Όπως φαίνεται από τον πιο πάνω πίνακα, οι περισσότερες παραπομπές στη ΣΥΕΠΠ κατά το 2020 έγιναν όταν τα παιδιά ήταν ηλικίας 2-4 ετών (70 παιδιά). Φαίνεται ότι στην ηλικία αυτή γίνονται οι περισσότερες διαγνώσεις από τους ειδικούς που παρακολουθούν τα παιδιά.

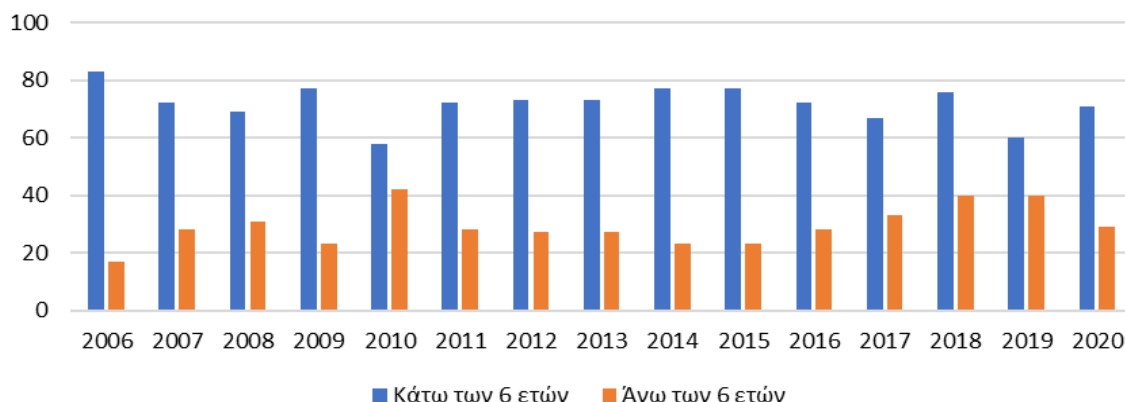
Ωστόσο, ένας μεγάλος αριθμός παιδιών (60 παιδιά) παραπέμφθηκαν στη ΣΥΕΠΠ μετά την ηλικία των 6 ετών, επιβεβαιώνοντας την καθυστέρηση στον εντοπισμό των παιδιών και την απουσία υπηρεσιών στήριξης/ενημέρωσης των γονιών που έχουν παιδιά με νοητική αναπηρία ή αναπτυξιακές διαταραχές.

Πίνακας 4: Συγκεντρωτικοί αριθμοί παιδιών που εξυπηρετήθηκαν στα χρόνια λειτουργίας της ΣΥΕΠΠ με βάση την ηλικία τους

Χρονολογία	Παιδιά μέχρι 6 ετών (> 6)	Παιδιά άνω των 6 ετών (< 6)	Σύνολο
2006	30 (83%)	6 (17%)	36
2007	106 (72%)	41 (28%)	147
2008	91 (69%)	40 (31%)	131
2009	80 (77%)	24 (23%)	104
2010	84 (58%)	60 (42%)	144
2011	79 (72%)	30 (28%)	109
2012	66 (73%)	25 (27%)	91
2013	75 (73%)	28 (27%)	103
2014	71 (77%)	21 (23%)	92
2015	86 (77%)	25 (23%)	111
2016	83 (72%)	33 (28%)	116
2017	88 (67%)	43 (33%)	131
2018	127 (76%)	40 (24%)	167
2019	110 (60%)	74 (40%)	184
2020	149 (71%)	60 (29%)	209
Σύνολο	1325 (71%)	550 (29%)	1875

Στα 13 χρόνια λειτουργίας της ΣΕΕΠΠ έχουν εξυπηρετηθεί συνολικά 550 παιδιά που ξεπερνούν την ηλικία των 6 ετών. Αυτό δείχνει την ανάγκη επέκτασης των υπηρεσιών και σε οικογένειες με παιδιά μεγαλύτερων ηλικιών.

Γράφημα 2: Ποσοστιαία κατανομή ατόμων που εξυπηρετήθηκαν από τη ΣΥΕΠΠ με βάση την ηλικία τους

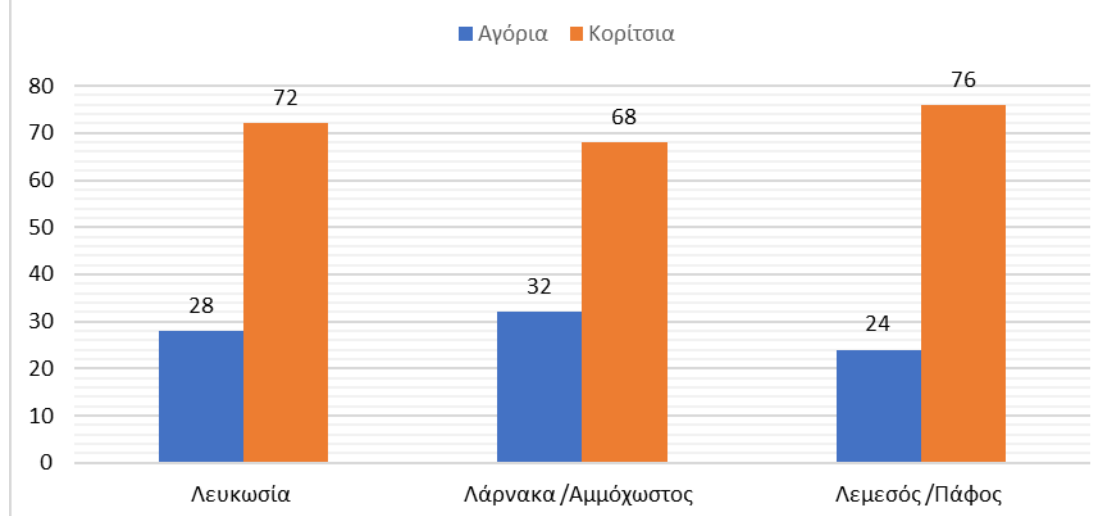

Πίνακας 5: Κατανομή φύλου κατά επαρχία

Φύλο	Λευκωσία	Λάρνακα/ Αμμόχωστος	Λεμεσός/ Πάφος	Σύνολο
Κορίτσια	15	18	26	59 (28%)
Αγόρια	44	52	54	150 (72%)
ΣΥΝΟΛΟ	59	70	80	209

Ενδεικτικός είναι και ο διαχωρισμός των παιδιών σε φύλο όπου τα αγόρια αποτελούν το 72% του συνόλου των περιστατικών παγκύπρια.

Γράφημα 3: Ποσοστιαία κατανομή φύλου ανά επαρχία

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ / ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΔΕΧΘΗΚΕ Η ΕΠΑΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2020

Μια από τις αρμοδιότητες της ΕΠΑΝΑ είναι η συνεχής παρακολούθηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα άτομα με νοητική αναπηρία και ο καταρτισμός εκθέσεων και εισηγήσεων για την αντιμετώπισή τους. Κάθε χρόνο ένας μεγάλος αριθμός ΑμεΝΑ και οικογένειες ΑμεΝΑ αποτείνονται στα γραφεία της Επιτροπής για να αναφέρουν παράπονα / δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και να ζητήσουν καθοδήγηση για την επίλυσή τους.

Κατά το 2020 η Επιτροπή δέχθηκε 195 περίπου παράπονα/αιτήματα και στον πιο κάτω πίνακα φαίνεται ο αριθμός τους, κατηγοριοποιημένα ανά θέμα.

Πίνακας 1:Αριθμός παραπόνων /αιτημάτων που δέχθηκε η ΕΠΑΝΑ κατά το 2020

Είδος παραπόνου	Αριθμός
Οικονομικό	59
Φροντίδα	28
Πανδημία Κορωνοϊού	18
Άλλα	15
Υγεία	15
Δικαιοπρακτική ικανότητα	12
Στήριξη	11
ICF/ΟΠΑΑ	11
Υποστηριζόμενη διαβίωση	6
Εκπαίδευση	6
Καταπάτηση δικαιωμάτων	6
Εργοδότηση / απασχόληση	5
Ιδρυματική φροντίδα	3

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα, φαίνεται ότι τα περισσότερα παράπονα/αιτήματα για τα οποία έγινε αναφορά από τα ίδια τα άτομα με νοητική αναπηρία ή από τις οικογένειές τους στην ΕΠΑΝΑ, είχαν να κάνουν με οικονομικά θέματα (π.χ. διακοπή ΕΕΕ, ανεργία, κατάργηση επιδομάτων κλπ.).

Επίσης, αρκετά μεγάλος αριθμός παραπόνων αφορούσε θέματα που σχετίζονταν με τη φροντίδα (28) και με την πανδημία του κορωνοϊού (18).

Στην κατηγορία «Άλλα», καταγράφονται παράπονα που ήταν πιο γενικά και δεν ενέπιπταν σε κάποια από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Ενδεικτικά, αναφέρονταν σε αιτήματα πληροφόρησης για τα επιδόματα/παροχές που δικαιούνται τα ΑμεΝΑ, για το Μητρώο της ΕΠΑΝΑ, θέματα προσβασιμότητας κ.α.

Στο πιο κάτω γράφημα φαίνεται το ποσοστό (%) των παραπόνων/αιτημάτων που εξετάστηκαν κατά το 2020 ανά θέμα/είδος παραπόνου.

Στα πιο κάτω γραφήματα φαίνεται ο αριθμός των παραπόνων/αιτημάτων που δέχθηκε η Υπηρεσία ανά Επαρχία (Γράφημα 2) και το ποσοστό που αντιστοιχεί σε κάθε επαρχία (Γράφημα 3). Όπως φαίνεται από τα γραφήματα, το μεγαλύτερο ποσοστό παραπόνων/αιτημάτων δέχεται η Επαρχία Λευκωσίας, ενώ το μικρότερο αφορά την Επαρχία Αμμοχώστου.

